

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΕ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1966 | ΔΡΙΘ. 1

Η ΔΙΑ ΤΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΩΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΤΥΠΩΝ

Ἡ διὰ τῆς ὀρθοδόξου λατρείας ὀλοκλήρωσις τοῦ ψυχολογικοῦ τύπου τοῦ ἀνθρώπου γίνεται ἀπαράμιλλος, διότι ἡ λατρεία αὕτη ἀποτελεῖ ἀληθῆ ἕμνον καὶ τῶν ἠθικῶν ἀξιών. Τὰ λειτουργικά μας κείμενα προβάλλουν κατὰ θαυμάσιον τρόπον τὸ ἰδεῶδες τοῦ ἕθους, τὸ ὁποῖον συνίσταται εἰς τὴν συμφωνίαν τῆς ὑποκειμενικῆς ἐνεργείας πρὸς τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν τῶν ἀξιών. Συμφώνως πρὸς τὴν τάξιν ταύτην αἱ κατώτεραι ἀξίαι πρέπει νὰ καταφάσκωνται καὶ πραγματοποιῶνται πρὸς χάριν τῶν ἀνωτέρων, ὑποτασσόμεναι εἰς αὐτάς. Ὡστε ἠθικῶς ἀγαθὸν δὲν εἶναι τυχὸν ἡ ἄρνησις μιᾶς κατωτέρας ἱεραρχικῶς ἀξίας αὐτῆς καθ' ἑαυτήν, ἀλλ' ἡ ὑποβολὴ αὐτῆς εἰς τὰς ἀνωτέρας ἀξίας. Κατὰ τὸ ὥραϊον σύνθημα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἕμνου, πρέπει «τὸ χεῖρον καθυποτάξαι τῷ κρείττονι καὶ τὴν σάρκα δουλωῶσαι τῷ πνεύματι». Ἀντιθέτως ἠθικῶς κακὸν δὲν εἶναι ἡ τυχὸν κατάφασις οἰασδήποτε κατωτέρας ἀξίας αὐτῆς καθ' ἑαυτήν, ἀλλ' ἡ ἀπολυτοποίησις καὶ θεοποίησις αὐτῆς καὶ ἡ ἔξαρσις αὐτῆς ὑπεράνω πασῶν τῶν λοιπῶν ἀξιών. Τὸ κορύφωμα τοῦ ἕθους εἶναι τὸ νὰ καταλάμπεται ἡ ψυχὴ ὑπὸ τοῦ εἰς αὐτὴν εἰσερχομένου θείου φωτός, νὰ ζῆ ἐντὸς τῆς ἑορταστικῆς ἀτμοσφαιρας, τὴν ὁποῖαν δημιουργεῖ ἡ συμμετοχὴ εἰς τὸν μυστικὸν βίον τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοιουτοτρόπως νὰ ἀποβαίῃ ὁ ἄνθρωπος «καινὴ κτίσις», νὰ περιπατῆ «ἐν καινότητι ζωῆς», νὰ εὐτρεπίζη τὰς λαμπάδας τῶν ἀρετῶν, νὰ «λευχειμονῇ πράξεσιν ἐναρέτοις», νὰ λογίζεται «ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος» (Φιλιπ. δ', 8) καὶ νὰ παρουσιάζη τοὺς καρποὺς τῆς ἐν Πνεύματι ζωῆς, οἱ ὁποῖοι εἶναι «ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» (Γαλ. ε', 29). Ὅθεν τὸ ἕθος, ἐὰν ἐξ ἀπόψεως μὲν εἰδολογικῆς εἶναι γενικῶς ἡ κατάφασις καὶ προτίμησις τῆς ἐκάστοτε ἀνωτέρας ἀξίας, καθ' ὕλην ὅμως ἔχει διαφόρους ἀποχρώσεις, πτυχὰς καὶ ἐκδηλώσεις

ἀναλόγως πρὸς τὰς ἐπὶ μέρους περιπτώσεις τῶν πολιτιστικῶν σχέσεων καὶ συναρτήσεων τοῦ ἀνθρώπου, τοῦθ' ὕπερ δημιουργεῖ τὴν ποικιλίαν τῶν ἐπὶ μέρους ἀρετῶν.

Βεβαίως εἶναι φανερόν, ὅτι ἡ ὀρθόδοξος λατρεία οὐδόλως παρέχει εἰς ἡμᾶς σχολαστικὰ «συνταγολόγια κατηγορηματικῶν προστακτικῶν», δεοντολογικῶν ἀπαιτήσεων καὶ ἠθικῶν κανόνων. Αὕτη οὐδόλως φιλοδοξεῖ νὰ παρουσιάσῃ μίαν σχολαστικὴν ἠθικολογίαν καὶ καθηκοντολογίαν, διότι ἔχει τὴν βεβαιότητα, ὅτι ἡ Θεία Χάρις, ὅταν ὁ ἄνθρωπος θελήσῃ νὰ συνεργασθῇ μετ' αὐτῆς ἐλευθέρως καὶ κατόπιν εἰλικρινοῦς ἐμπράκτου μετανοίας, δημιουργεῖ ἐντὸς αὐτοῦ τὸ κατάλληλον ἠθικὸν φρόνημα καὶ ὁδηγεῖ αὐτὸν εἰς τὴν ἠθικὴν ἀναγέννησιν. Ἡ Χάρις αὕτη, ὡς προσφυῶς ἔχει λεχθῆ, εἶναι τρόπον τινὰ «ἡ οὐρανία ἀκτίς, ἡ ἀπὸ τοῦ μεγάλου Ἡλίου προσπίπτουσα ἐπὶ τοῦ μεμαραμένου ἄνθους» εἰς τρόπον ὥστε «τὸ ἄνθος διανοίγει τὰ πέταλα καὶ ἀνορθοῦται μυρόεν καὶ καλλίφυλλον. Εἶναι ἡ ἱμάς, ἡ ἀπὸ θεϊκῆς ρίζης ἀνερχομένη ἐπὶ τὸν ἀτροφικὸν κλάδον καὶ ποιοῦσα αὐτὸν γλοερὸν καὶ καρποβριθῆ. Εἶναι ὁ χυμὸς καὶ ἡ ποιότης τῆς καλλιελείου, ἐγκεντριζομένης εἰς τὴν ἀγριέλαιον, ἵνα ἐξευγενισθῇ ἡ δευτέρα μὲ τὴν εὐγένειαν τῆς πρώτης».

Ἄλλ' ἡ ἔλλειψις συστηματικῆς καὶ σχολαστικῆς ἠθικολογίας ἐν τῇ ὀρθόδοξῳ λατρείᾳ οὐδόλως σημαίνει, ὅτι τὰ λειτουργικά μας κείμενα δὲν τονίζουσιν τὰς κυριωτέρας χριστιανικὰς ἀρετάς. Τὰ κείμενα ταῦτα, ἐὰν οὐχὶ σχολαστικῶς, ὅμως—ὅλως αὐθορμητῶς καὶ πλαστικῶς μνημονεύουσιν πλείστας ἐκ τῶν ἀρετῶν τούτων, ὡς τὴν «πίστιν», τὴν «εὐλάβειαν», τὴν «ἐλπίδα», τὴν «ὑπομονήν», τὴν «ταπεινοφροσύνην», τὴν «ἀγάπην», τὴν «ἐλεημοσύνην», τὴν «εὐποιίαν», τὴν «φιλαδελφίαν», τὴν «φιλοξενίαν», τὴν «μακροθυμίαν», τὴν «χρηστότητα», τὴν «ἀγαθωσύνην», τὴν «πραότητα», τὴν «εἰρηνοποιίαν», τὴν «δικαιοσύνην», τὴν «ἠθικὴν καθαρότητα», τὴν «παρθενίαν», τὴν «γενναιότητα», τὴν «ὁμολογίαν», κ.ἄ.

Τὰ μέχρι τοῦδε λεχθέντα ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἡ ὀρθόδοξος λατρεία κατὰ θαυμάσιον καὶ ἀπαραμίλλον τρόπον ἱκανοποιεῖ τὰ αἰτήματα τῆς χαρακτηρολογίας καὶ ψυχολογικῆς τυπολογίας διὰ τῆς δημιουργίας κατὰ πάντα ἄρτιον ψυχολογικῶν τύπων καὶ χαρακτήρων. Τὸ ἀντικειμενικὸν πνεῦμα, ὕπερ πάλλεται καὶ σκιρτᾷ ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ τῆς ὀρθόδοξου λατρείας, δὲν παρουσιάζει μορφωτικὸν ἰδεῶδες νεφελῶδες, μονομερές, ἀναιμικὸν καὶ πλήρες ἀοριστολογίας καὶ ἐσωτερικῶν ἀντιφάσεων, ἀλλὰ μορφωτικὸν ἰδεῶδες ἄρτιον, ὀλοκληρωμένον καὶ πλήρες κρυσταλλίνης διαυγείας, ἐσωτερικῆς ἐνότητος καὶ δυναμισμοῦ. Ἴδού διατι ἡ παιδεία μας δὲν πρέπει νὰ

θέτη τὰς παρωτίδας τῆς μονομερείας εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ νὰ ἱκανοποιῇ μόνον ἀνάγκας καὶ ροπὰς τινὰς τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος, διὰ νὰ καθιστᾷ τὰς ἄλλας ἀτροφικὰς, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀνταποκρίνεται ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν ψυχροσωματικὴν ὑφὴν καὶ τὴν ὀργανικὴν ὀλότητα τῶν ἐνδομύχων ἐφέσεων τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Εἶναι καιρὸς νὰ κατανοηθῇ ὑπὸ πάντων τῶν ἀρμοδίων, ὅτι ἡ ἑλληνορθόδοξος ἀγωγή καὶ μόρφωσις πρέπει νὰ εἶναι λ ε ι τ ο υ ρ γ ι κ ῆ μ ὀ ρ φ ω σ ι ς κ α ι ἄ γ ω γ ῆ, δηλαδὴ μόρφωσις καὶ ἀγωγή τόσον διὰ τὴν λατρείαν, δηλαδὴ διὰ τὴν ἐνσυνείδητον μετὰ κατανοήσεως συμμετοχὴν εἰς τὴν λατρείαν, ὅσον καὶ ἐκ τῆς λατρείας, δηλαδὴ διὰ τῆς χρήσεως καὶ ἀξιοποιήσεως τῶν μορφωτικῶν θησαυρῶν τῆς*.

(Τέλος)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

* Εἰς τὴν παροῦσαν μελέτην ἐχρησιμοποιήθησαν πρὸς τοῖς ἄλλοις τὰ ἐξῆς ἔργα: 1) Θεοφ. Βορέα, Ψυχολογία, Ἀθήναι 1933. 2) Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Χριστιανικὸς Ἀνθρωπισμὸς, ἐν Ἀθήναις 1951. 3) Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ μορφωτικὴ ἀξία τοῦ ἰσχύοντος Τριωδίου, ἐν Ἀθήναις 1958. 4) Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ λειτουργικὴ μόρφωσις καὶ ἀγωγή, ἐν Ἀθήναις 1958. 5) Σπ. Καλλιὰφα, Χαρακτῆρες ἢ ψυχολογικοὶ τύποι, Ἀθήναι 1935. 6) Κωνσταντίνου Καλλιπινίκου, Τὰ θεμέλια τῆς πίστεως, Ἀλεξάνδρεια 1924. 7) Γ. Παλασιολόγου, Οἱ ἐξ κύριοι τῆς ἀτομικότητος κατὰ τὸν Ed. Spranger, Ἀθήναι 1937. 8) Λεωνίδου Φιλίππιδου, Σχέσεις Θερησκείας καὶ Τέχνης, περ. «Ἐκκλησία», ἔτος 1942. 9) Ψυχιάτρον, Ψυχολογικαὶ βάσεις ἀγωγῆς, περ. «Ἀκτίνες», 1941. 10) Ernst Benz, Geist und Leben der Ostkirche, Hamburg 1957. 11) Johannes Hessen, Wertlehre, München 1948. 12) Τοῦ αὐτοῦ, Religionsphilosophie, τόμ. 2, München—Basel 1955. 13) Τοῦ αὐτοῦ, Der Sinn des Lebens (Τὸ νόημα τῆς ζωῆς), μτφρ. Εὐαγγ. Θεοδώρου, ἐν Ἀθήναις 1954. 14) Carl Jung, Ψυχολογικοὶ τύποι, μτφρ. Ζωγράφου, Ἀθήναι 1954. 15) Ernst Kretschmer, Körperbau und Charakter²⁰, 1951. 16) Henri Piéron, La Psychologie différentielle, Paris 1949. 17) Eduard Spranger, Die Lebensformen⁸, Tübingen 1950. 18) Alexander Wilwill, Seele und Geist. Ein Aufbau der Psychologie i, Freiburg 1953.

Παρακαλοῦνται τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια τῶν Ἱ. Ναῶν, ὅτινες λαμβάνουν τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὅπως καταβάλουν εἰς τὸ Τοπικὸν TAKE τῆς περιφερείας των τὴν τυχὸν ὀφειλομένην συνδρομὴν των, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1957 καθωρίσθη εἰς δρχ. 30 ἑτησίως, ἐκτὸς τῶν Ἱ. Ναῶν τῶν περιφερειῶν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, τῶν ὁποίων ἡ συνδρομὴ καθωρίσθη εἰς δρχ. 50, 75 ἢ 100, ἀναλόγως τῆς κατηγορίας ἐκάστου.

ΤΟ 1965 ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΝ

Εύρισκόμεθα εἰς τὴν ἀρχὴν ἑνὸς νέου ἔτους. Προχθὲς ἀκόμῃ εἶχομεν Δεκέμβριον τοῦ 1965. Καὶ ἰδοὺ ὅτι σήμερον διανύομεν ἤδη τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ἰανουαρίου 1966. Ἡ στιγμή τῆς ἀλλαγῆς ἑνὸς χρόνου, τοῦ τέλους ἑνὸς ἔτους καὶ τῆς ἀρχῆς ἑνὸς ἄλλου, δὲν εἶναι σὰν τις τόσες ἄλλες στιγμές. Αὐτὴ περιβάλλεται μὲ κάποιαν ἐπισημότητα. Τὴν περιμένομεν μὲ ἀγωνίαν. Πολλοὶ σπεύδουσι νὰ τὴν ὑποδεχθοῦν μὲ χαρὰν καὶ προσδοκίαν. Καὶ ὅλοι μας κάμνομεν ἐπισκέψεις, ἀπευθύνομεν εὐχάς, ἀνταλλάσσομεν δῶρα, καὶ γενικῶς συνηθίζομεν κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς νὰ ζῶμεν εἰς μίαν ἀτμόσφαιραν κάπως διαφορετικὴν ἀπὸ τὰς ἄλλας κοινὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους.

Καὶ πολὺ δικαίως. Διότι τὸ τέλος ἑνὸς ἔτους καὶ ἡ ἀρχὴ ἑνὸς νέου, εἶναι γεγονός μεγάλης σημασίας καὶ σπουδαιότητος. Ὁ πολὺς κόσμος συνηθίζει νὰ ὑποδέχεται τὸν νέον χρόνον μὲ χαρτοπαίγνιον καὶ ὀλονύκτιον διασκέδασιν. "Ἄλλοι κόβουσι διὰ τὸ καλὸν τοῦ χρόνου τὴν πίτταν, ἄλλοι κρεμοῦν ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι τὴν «κρεμμύδα», καὶ ἄλλοι μὲ τὸ χρυσομένον πέταλο, ποὺ πιστεύουσι πὺς θὰ τοὺς φέρῃ «γοῦρι», ἐπιμένομεν νὰ ὑποδέχωνται τὸν νέον χρόνον.

Ἄλλὰ γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Ἐμεῖς πῶς θὰ τὸν ὑποδεχθῶμεν; Μὲ ξεφαντώματα καὶ γέλοια ποὺ βαστοῦν γιὰ λίγο, καὶ κατόπιν χάνονται χωρὶς κἄν νὰ ἀφήνουν ἔστω μίαν ἀγαθὴν ἀνάμνησιν; ἢ ἀκόμῃ στηρίζοντας τίς ἐλπίδες μας γιὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ νέου ἔτους στὰ χαρτιά καὶ στὸν καζαμίαν; "Ὁχι. Ἐὰν ἔτσι ὑποδέχεται ὁ κόσμος τὴν Πρωτοχρονιά, ἐμεῖς θὰ πρέπη νὰ πρωτοτυπήσωμεν, νὰ καινοτομήσωμεν. Νὰ βροῦμε δηλ. ἕνα δικό μας τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον νὰ μποῦμε στὸν νέον χρόνον. Βέβαια καὶ ἐφάγαμε κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς, καὶ εὐχάς ἐδώκαμε καὶ πῆραμε, καὶ ἐπισκέψεις ἐκάμαμε. Αὐτὰ ὅμως δὲν εἶναι κάτι ποὺ μᾶς ὠφελεῖ ἐν ὄψει τοῦ νέου ἔτους. Καὶ ὅμως τὸ πρᾶγμα ἐπείγει. Τὸ κατώφλιόν του τὸ διασκελίσαμε ἀπὸ ἡμέρας, καὶ τώρα χωρὶς καλὰ—καλὰ νὰ τὸ καταλάβωμε ἐφθάσαμεν εἰς τὸ 1ον δεκαπενθήμερον. Τί θὰ κάνωμε λοιπὸν;

Ἐμεῖς ὡς συνειδητοὶ Χριστιανοὶ θὰ πρέπη νὰ ὑποδεχθῶμεν τὸν χρόνον μὲ σχέψεις πνευματικὰς, ποὺ θὰ ἀπορρέουσιν ἀπὸ τὸν προσωπικὸν μας ἀπολογισμὸν τοῦ περασμένου ἔτους. "Ὅπως δηλ. οἱ ἔμποροι συνηθίζουν τὰς ἡμέρας αὐτὰς νὰ κάμνουν τὴν λεγομένην ἀπογραφὴν, διὰ νὰ διαπιστώσουσιν ὅχι μόνον τὰ κέρδη, ἀλλ' ἐνδεχομένως καὶ τὰς ζημίας τῆς ἐπιχειρήσεως, ἔτσι καὶ ἐμεῖς εἰς τὸ πνευματικὸν μας στάδιον τὸ ἴδιον πρέπει νὰ κάμωμε. Μήπως ἄλλως τε ὁ Κύριος δὲν μᾶς παρωμοίασε πρὸς τὸν ἔξυπνον ἔμπορον, ὁ ὁποῖος γνωρίζει καλῶς τὸ συμφέρον του; Ναὶ εἴμεθα ὅλοι πνευ-

ματικοί έμποροι. Δι' αυτό ώρισμένα έρευνητικά βλέμματα πρὸς τὸ παρελθόν, τώρα, πολλά θά είχαν νά μᾶς διδάξουν. Θά έγινοντο δι' ὅλους μας μαθήματα διὰ τὸ μέλλον.

*

Ένα γεμᾶτο κλειστὸ βιβλίον μὲ 365 σελίδας εὐρίσκεται τώρα εμπρὸς μου. Είναι τὸ βιβλίον τοῦ 1965. Γεμᾶτες οἱ σελίδες του ἀπὸ γεγονότα παγκόσμια, ἔθνικα, προσωπικά. Ἄς τὸ φυλλομετρήσωμεν ἐπ' ὀλίγον.

Καί νά εἰς τις πρωῒτες του σελίδες ένας θάνατος. Ὅχι αἰφνίδιος. Θάνατος ποῦ τὸν ἀνεμέναμεν. Τὸν ἀνέμενεν ἑναγωνίως ὀλόκληρος ὁ κόσμος ποῦ ἐπερίμενε νά δῆ ἂν καί εἰς τὴν πάλιν αὐτὴν θά ἐξήρχετο καί πάλιν νικητὴς ὁ «Πατὴρ τῆς Νίκης» ὁ Τσῶρτσιλ. Ἄλλὰ εἰς μάτην. Ἡ ὥρα ἐπλησίαζε, καί ὁ κόσμος μὲ συγκρατημένη τὴν ἀναπνοὴν παρηκολούθει τὴν μάχην. Εἰς τὴν μνήμην ὅλων, κατὰ τὰς ὥρας αὐτάς, ἤρχοντο σκηνές, γεγονότα, λόγοι, πράξεις, στρατηγήματα, τοῦ μεγάλου ἐκείνου πολιτικοῦ. Ἀλήθεια καί ποιὸς δὲν τὸν ἐγνώριζε. Καί ποιὸς δὲν τὸν ἀνεγνώριζε. Θρύλος εἶχε καταντήσει τὸ ὄνομά του, ὄχι μόνον δὰ τοὺς συμπατριώτας του, ἀλλὰ διὰ τὴν οἰκουμένην ὅλην, διὰ φίλους καί ἐχθρούς. Ἐπάνω του συνεχέντρωνε τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος γιὰ μιὰ ὀρισμένην περίοδον. Καί πολλάκις εἰς τοὺς ἀγῶνας του εἶχε νικήσει. Εἶχε πλέον γίνει τὸ σύμβολον τῆς νίκης. Πανίσχυρος, πανέξυπνος, ἐτοιμόλογος ὅσον ὀλίγοι, κατώρθωσε νά γίνῃ ἰνδαλμα διὰ πολλοὺς. Καί ὅμως, ἰδοὺ ὅτι τώρα ἀποθνήσκει. Οὔτε ἡ δόξα του, οὔτε αἱ τιμαί του, οὔτε αἱ δάφναι του ἐστάθησαν ἱκανὰ νά ἀποτρέψουν τὸ ὀδυνηρὸν δρέπανον τοῦ θανάτου. Καλὰ τὸ λέγουν: δὲν βλέπει, δὲν κυτᾶ δόξες καί πλοῦτη ὁ θάνατος. Ὁ μεγάλος Δημοκράτης ὁ θάνατος. Ὁ μεγάλος σοσιαλιστής. Ἄν εἶχαμε διάθεσιν νά φιλοσοφήσωμεν ἐπάνω στὸ γεγονός αὐτό, δὲν θά ἐδιστάζαμε μᾶζι μὲ τὸν Ἐκκλησιαστήν τῆς Π. Διαθήκης νά ἀναφωνήσωμεν καί ἐμεῖς ὅτι ὄντως : «Ματαιότης ματαιότητων τὰ πάντα ματαιότης».

Πολέμους καί ἀγωνίαν καί ἠλεκτρισμένην ἀτμόσφαιραν διεθνῶς συναντῶμεν ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν φυλλομέτρησίν μας. Ὁ «βρώμικος πόλεμος» εἰς τὸ Βιετνάμ εἰς ἔξαρσιν. Γεμᾶτες κατὰ καιροὺς αἱ ἐφημερίδες ἀπὸ τὴν σχετικὴν εἰδησεογραφίαν καί ἀπὸ ἀποκαλυπτικὰς φωτογραφίας. Μικροὶ καί μεγάλοι συνεχόνται ἀπὸ τὸ δρᾶμα τῶν ἐμπολέμων. Διαβήματα γίνονται, ταξίδια ἀναλαμβάνονται, ἀποστολαὶ λαμβάνουν χώραν, καί πάλιν ἡ ἀπειλὴ ἐνὸς νέου πολέμου δὲν ἐξαφανίζεται. Στὸ Βιετνάμ ἐστία γενικῆς ἀναφλέξεως. Εἰς τὴν Ροδεσίαν ἄλλαι συγκρούσεις. Εἰς τὴν Ἰνδονησίαν αἷμα χύνεται ποταμηδόν. Προχθὲς ἀκόμη ἀπεκαλύφθη ὅτι οἱ νεκροὶ κατὰ τὰς συμπλοκάς ὑπερέβησαν τὰς 100.000. Εἰς τὰ σύνορα Ἰνδίας καί

Πακιστάν μάχες μαινονται ἐπὶ πολὺ, καὶ εἰς τὴν Κύπρον, πόσες φορές δὲν ἐφάσεν εἰς τὸ χεῖλος ἢ ἀπειλὴ τοῦ πολέμου ; Πόσες ἡμέρες δὲν ἐζήσαμεν ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες μὲ τὴν ἀγωνίαν ὅτι ἀπὸ λεπτοῦ εἰς λεπτόν θὰ εἶχομεν πολεμικὰς ἐξελίξεις ἐκεῖ ; Γεμᾶτες οἱ σελίδες τοῦ 1965 ἀπὸ πολέμου. Ὑπερογδοήκοντα φορές συνεδρίασε κατευσπεσμένως τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Καὶ ἐκινδυνεύσαμε νὰ γίνωμεν ὅλοι σκόνη ἂν κάποιος ἀπεφάσιζε νὰ πατήσῃ ἓνα κουμπί, πού θὰ ἀνετίνασεν εἰς τὸν ἀέρα ὀλόκληρον τὴν γῆν μας. Νὰ πού φθάνει ὁ ἄνθρωπος ὅταν ἀπομακρύνεται τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν θέλει νὰ συμμορφώσῃ τὴν ζωὴν του, σύμφωνα μὲ τὰ θεῖά Του διδάγματα καὶ προστάγματα. Μόνον κοντὰ εἰς τὸν Θεὸν ἐπικρατεῖ γαλήνη, εἰρήνη, χαρὰ, δικαιοσύνη.

Μὰ τί εἶναι τώρα αὐτὸ πού διαβάζομε σὲ μιὰ σελίδα τοῦ 1965 ; Εἶναι ἀλήθεια ἢ μήπως μᾶς γελοῦν τὰ μάτια μας ; "Ὅχι δὲν μᾶς γελοῦν. Εἶναι ἀλήθεια. Ναι. Ὁ ἄνθρωπος «περπάτησε» εἰς τὸ διάστημα. Ἀπὸ χρόνια προητοιμάζετο τὸ ἐγχείρημα. Πειράματα ἐπὶ πειραμάτων, δοκιμαὶ ἐπὶ δοκιμῶν, ἐπηνδρωμένοι πτήσεις, καὶ τέλος οἱ «Δίδυμοι». Ἐκπληξιν προεκάλεσεν εἰς τὸν κόσμον τὸ ἐπιτεῦγμα τῶν ἀστροναυτῶν. Πού τὴν διεδέχθη ὁ θαυμασμὸς διὰ τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, καὶ τὰς ἐκπληκτικὰς του ἰκανότητας. Παρὰ ταῦτα κανεὶς δὲν ἀποκρίπτει τὴν ἀνησυχίαν του, μήπως τὰ ἐπιτεύγματα αὐτὰ τελικῶς ἀποβοῦν εἰς βᾶρος τοῦ ἰδίου τοῦ ἀνθρώπου, ἐὰν χρησιμοποιοιοῦν διὰ σκοποὺς ὄχι καθαρῶς ἐπιστημονικοὺς ἀλλὰ πολεμικοὺς καὶ κατακτητικοὺς. Καὶ ὅταν μὲ στόχον τὴν γῆν ἐξαπολυθοῦν κάποτε ἀπὸ τὸ διάστημα θανατηφόρα βέλη, τότε ἀσφαλῶς θὰ εἶναι πολὺ ἄργά. Ὁ Θεὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρι Του.

Ἄς γυρίσωμεν σελίδα. Τί βλέπομεν ; Ναυάγια, συντρίμματα, σεισμούς, καταστροφάς. Τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως καὶ κατὰ τὸ 1965 ἔμειναν ὑπερέχοντα τοῦ ἀνθρώπου. Τί κι' ἂν αἱ κατακτήσεις του εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς τομεῖς τοῦ ἐπιστητοῦ, τοῦ ἔδωκαν μίαν ψευδαίσθησιν παντοδυναμίας ; Τί κι' ἂν μέσα εἰς τὴν μεβυστικὴν ζάλην τῶν κατακτῆσεών του ἐλησμόνησεν ὁ ἄνθρωπος τὸν Θεόν, ἢ τὸν κατειρωνεύθη διότι δῆθεν δὲν τὸν συνήτησεν εἰς τὰς διαστημικὰς του πτήσεις ; "Ἐρχονται καὶ στιγμαὶ κατὰ τὰς ὁποίας ἐκὼν ἄκων ὁ πτωχαλαζὼν ἄνθρωπος, ἀναγκάζεται νὰ σηκώσῃ τὰ χέρια του ψηλά, καὶ νὰ παραδεχθῇ τὴν ἀδυναμίαν του ἐμπρὸς εἰς τὴν δύναμιν τῶν ἀνέμων, τῆς βροχῆς τοῦ κατακλυσμοῦ, τοῦ σεισμοῦ. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τεχνικὴν του ἀρτιότητα πολλὰ ἐρωτηματικὰ τοῦ ἐδημιούργησε τοῦ ἀνθρώπου τῶν καιρῶν μας, τοῦ ἀνθρώπου τοῦ 1965 ἢ διακοπὴ τοῦ ρεύματος εἰς τὴν Ν. Ὑόρκην. Ὅταν ἐπὶ ὥρας ὀλοκλήρους τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν βυθίζεται ἀνεξήγητα εἰς τὸ σκότος, χωρὶς κανεὶς νὰ ἠμπορῇ νὰ δώσῃ λόγον δι'

αυτό, ἔχομεν νομίζω λόγους νὰ ἀμφισβητῶμεν καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιστημονικὴν ἐπάρκειάν μας.

Εἰς ἄλλην σελίδα τώρα βλέπομεν ἕξαρσιν τῶν ἐγκλημάτων εἰς τὴν χώραν μας. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό. Βλέπομεν νὰ ἀμβλύνεται ἐπικινδύνως τὸ ἠθικὸν αἰσθητήριον τῶν ἀνθρώπων. Ἐγκλήματα εἰδεχθῆ διαβάζομεν. Ἀλλὰ καὶ τι ὑποδοχὴ εἰς τοὺς ἐγκληματίας ἀπὸ τό πολὺ κοινόν; Ζητωκραυγάζουν τὴν ἀπαλλαγὴν των. Χειροκροτοῦν τοὺς ἐνόχους. Ἀλήθεια ποῦ πᾶμε ;

*

Γεμᾶτος ἀπὸ διδάγματα ὁ χρόνος ποῦ πέρασε. Ἄς τὰ ξαναθυμηθοῦμε : ὁ θάνατος εἶναι δι' ὅλους κοινὸς κλῆρος. Χωρὶς διακρίσεις ἐπιτελεῖ τὸ ἔργον του. Πλούσιοι καὶ πτωχοί, ἰσχυροὶ καὶ ἀδύνατοι, ὅλοι ἀνεξαιρέτως θὰ περάσωμεν κάποτε ἀπὸ τὸ δρέπανόν του. Μακρὰν τοῦ Χριστοῦ βασιλεύει ὁ πόλεμος, ὁ ἀλληλοσπαραγμός, ἡ ἀλληλοεξέντωσις, τὸ μῖσος, ἡ κακία, ἡ ἀδικία, τὸ κακόν. Μόνον κοντὰ Του εὐρίσκει κανεὶς ἀνάπαυλιν καὶ παρηγορίαν. Καὶ ἡ ἀνθρωπίνῃ ἰσχύϊ ποῦ στεφανώνει καθημερινῶς τὸν ἄνθρωπον, ὑπάρχει δι' αὐτὸ κίνδυνος νὰ ἐπιπέσῃ κάποτε ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Διότι ὑπεράνω ὅλων ὑπάρχει ὁ Θεὸς ποῦ κατευθύνει τὴν ζωὴν μας.

Δι' αὐτὸ τὸ δίδαγμα ποῦ πρέπει νὰ μᾶς δώσῃ ὁ περασμένος χρόνος εἶναι : Ματαιότης ματαιότητων τὰ πάντα ματαιότης. Ὁ κόσμος αὐτὸς εἶναι μάταιος. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ εἶναι εὐτυχὴς ἐκεῖνος ποῦ θὰ θελήσῃ νὰ στηρίξῃ τὸ εἶναι του, ἐπάνω εἰς τὴν ἀδιάσειστον πέτραν ποῦ λέγεται Χριστός. Μόνον αὐτὸς θὰ εὐρίσκηται ἐν ἀσφαλείᾳ. Μακρὰν τοῦ Θεοῦ ἀταξία καὶ καταστροφή. Κοντὰ εἰς Αὐτόν γαλήνη, ἀσφάλεια, καὶ εὐτυχία. Ἴδου τὸ φάρμακον τῆς ἐποχῆς μας.

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΓΙΔΗΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι, ὅτι ἐκυκλοφόρησεν ὁ πέμπτος κατὰ σειρὰν τόμος τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἐκκλησίας», ὁ «Εὐεργετινὸς» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν» μέρος δεύτερον, καὶ ἀπεστάλη εἰς ὅλας τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις πρὸς δωρεὰν διανομὴν εἰς τοὺς αἰδεσιμ. ἱερεῖς.

Παρακαλοῦνται οἱ αἰδεσιμ. Ἐφημέριοι ὅπως φροντίσουν νὰ τὸν παραλάβουν ἀπὸ τὰ οἰκεία Μητροπολιτικὰ Γραφεῖα. (Ἐκ τοῦ «Ἐφημερίου»)

Κυριακή μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ Γέννησιν (Ματθ. β' 13-23)

ΥΠΟ ΔΙΩΓΜΟΝ Ο ΙΗΣΟΥΣ *

«Μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτόν».

Τὴν θείαν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ, ἡ ὁποία ἐσκόρπισε στὸν δύσμοιρο πλανήτη μας πολυτίμες δωρεές, τὴν εἰρήνην, τὴν χαράν, τὴν εὐδοκίαν τοῦ Θεοῦ, ἐπηκολούθησε σφοδρὸς διωγμὸς! Προσωποποίησις τοῦ κακοῦ ὁ Ἡρώδης θέλησε νὰ ἐξοντώσῃ τὸν μικρὸν Ἰησοῦν.

Γι' αὐτό, μόλις τοῦ μεταδόθηκε ἡ εἶδησις πὼς οἱ τρεῖς σοφοὶ τῆς Ἀνατολῆς, οἱ Μάγοι, ἀναζητοῦσαν στὰ Ἱεροσόλυμα τὸν γεννημένο βασιλέα τῶν Ἰουδαίων, αὐτὸς ἐλύσσαξε ἀπὸ θυμὸ. Τὰ κακοῦργα αἰσθήματά του ἀνταριάσθησαν. Πρέπει νὰ διωχθῇ. Νὰ φονευθῇ. Νὰ ἐξαφανισθῇ μιὰ ὥρα ἀρχίτερα ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς. Καὶ μὲ αὐτὲς τὶς ἐγκληματικὰς προθέσεις καὶ διαθέσεις ἐκάλεσε τοὺς Μάγους κρυφά· ὁπότε διεπίστωσε τὸ χρόνο ποῦ φάνηκε τ' ἀστέρι· κι' ἄρα ἔμαθε τὴν ἡλικία τοῦ βρέφους τοῦ Ἰησοῦ. Στὸ μεταξὺ πληροφορήθηκε ἀπ' τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς «ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται», δηλαδὴ στὴν Βηθλεέμ. Γι' αὐτὸ ἐκεῖ τοὺς ἔστειλε. Καὶ ὑποκριτικὰ τοὺς εἶπε: Πηγαίνετε νὰ ἐρευνήσετε. Κι' ὅταν τὸν βρῆτε, ἐλάτε νὰ μοῦ πῆτε ποῦ ἀκριβῶς βρίσκεται, ὥστε κι' ἐγὼ νὰ σπεύσω νὰ Τὸν... προσκυνήσω.

Κι' οἱ μάγοι βέβαια ἐπῆγαν, βρῆκαν τὸν Χριστόν, Τὸν προσκύνησαν εὐλαβικά, Τοῦ πρόσφεραν τὰ δῶρα τῆς λατρείας τους. Κι' ὕστερα μὲ θεϊκὴ καθοδήγησις ἔφυγαν στὶς χῶρες τους ἀπὸ ἄλλο δρόμο, χωρὶς νὰ περάσουν ἀπ' τὸν Ἡρώδη. Ἀλλὰ κι' αὐτὸς δὲν ἡσυχάζει. Κι' ἔτσι παίρνει τὴν ἀπόφασιν. Στέλλει τοὺς ἀγροίκους στρατιωτῆς του καὶ σφάζουν ὅλα τὰ παιδιὰ τῆς Βηθλεέμ καὶ τῶν περιχώρων ἀπὸ ἡλικία δυὸ χρονῶν καὶ κάτω. Καὶ τὰ σφάζαν!!! Ἐσφάζαν περίπου 14.000 βρέφη, ποῦ σώζονται μέχρι σήμερα καὶ τὰ εἶδαμε μὲ τὰ ἴδια τὰ μάτια μας τ' ἅγια λείψανά τους στὸ ἱ. Προσκύνημα τῆς Βηθλεέμ. Τὶ ἐγκλημα ἀποτρόπαιο! Κι' ἔγινε βέβαια μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς μέσα σ' ὅλα αὐτὰ τὰ βρέφη θὰ ἦταν ἐξάπαντος καὶ ὁ Ἰησοῦς. Ἀλλ' ἐκεῖνος, μαζὶ μὲ τὴν ἀχραντὴ Μητέρα Του καὶ τὸν προστάτη τους Ἰωσήφ, βρισκόταν ἀσφαλισμένοι στὴν

* Εἰπώθηκε στὶς 25 Δεκεμβρίου (ἐσπέρας) ἀπ' τὸ Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ Πρεβέζης.

Αίγυπτο. Ἐκεῖ τοὺς ἔστειλε ὁ οὐράνιος Πατέρας, ὁ Θεός, γιὰ νὰ φυλαχθῆ ἡ πολύτιμη ζωὴ τοῦ Υἱοῦ Του.

* *

Ἀλήθεια, τί φοβερό εἶναι, τόσο μικρὸ καὶ ἀδύνατο βρέφος, κι' ἀπ' τὶς πρώτες μέρες τῆς γεννήσεώς του, νὰ βρίσκεται κάτω ἀπὸ τέτοιο ἀπηνῆ διωγμὸ; Νὰ ζητοῦν νὰ τὸ πνίξουν στὸ αἷμα. Κι' ὅμως ὁ διωγμὸς αὐτὸς μὲ διάφορα προσχήματα καὶ συστήματα συνεχίσθη κατόπιν καὶ συνεχίζεται μὲ μανία καὶ λύσσα καταπληκτικῆ. Κοινὸς πάντοτε ὄλων τῶν διωκτῶν ὁ πόθος κι' ὁ στόχος: Νὰ βγάλουν ἀπ' τὴ μέση τὸ Χριστό!

Μέσα στὰ ἱερὰ εὐαγγέλια βλέπομε ὀλοζώντανα αὐτὴ τὴν καταφορά ἐναντίον τοῦ Ἰησοῦ. Μετὰ τὴν ἐπάνοδό Του ἀπ' τὴν Αἴγυπτο διστάζει ὁ Ἰωσήφ νὰ ἐγκατασταθῆ στὰ μέρη τῆς Ἰουδαίας. Διαβλέπει πὼς ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νὰ διωχθῆ καὶ νὰ θανατωθῆ ὁ Υἱὸς τῆς Παρθένου. Κι' ἔτσι καταφεύγει, κατὰ νέα θεϊκὴ παραγγελία, στὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας. Ἐκεῖ στὴν πολίχνη τῆς Ναζαρέτ θὰ παραμείνῃ ὅλα τὰ χρόνια τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς Του. Μετὰ ὅμως τὸ βάπτισμά Του στὸν Ἰορδάνη, ποὺ ἐπιστρέφει καὶ ἀρχίζει τὴν δημόσια δρᾶσι Του καὶ κάνει τὸ πρῶτο κήρυγμά Του στὴν συναγωγὴ τῆς Ναζαρέτ, οἱ Ναζαρηνοὶ ἐξεγείρονται, θυμώνουν, ἀγανακτοῦν. Καὶ στὸ τέλος Τὸν πιάνουν καὶ κατευθύνονται πρὸς τὸν γκρεμὸ γιὰ νὰ Τὸν κατακρημνίσουν. Ἄλλ' ἡ ὥρα Του δὲν εἶχε ἔλθει. Κι' ἔτσι μὲ μιὰ αὐστηρὴ ματιά Του τοὺς καθήλωσε καὶ «διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο» (Λουκ. δ', 16-30).

Σὲ λίγο θὰ προστεθοῦν κι' ἄλλοι πολλοὶ παθιασμένοι ἐχθροί. Πρῶτοι οἱ φαρισαῖοι, μετὰ οἱ γραμματεῖς, ὕστερα οἱ ἀρχιερεῖς. Ὅλοι θ' ἀναλάβουν ὀμηρικὸ ἀγῶνα γιὰ νὰ διαστρέψουν τὸ ἔργο, τὴ διδασχὴ Του. Θὰ Τὸν συκοφαντήσουν ἐλεεινά. Θὰ Τὸν κατηγορήσουν ὅτι συναναστρέφεται τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Θὰ διαδώσουν πὼς στὴν παρέμβασι πονηρῶν δυνάμεων ὀφείλονται τὰ θαύματα, ποὺ κάνει κι' οἱ θεραπείες. Κάθε λίθο θὰ κινήσουν ἐναντίον Του. Καὶ στὸ τέλος καὶ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς θὰ βεβαιωθῆ πὼς ἀποκηρύσσεται καὶ καταδιώκεται σκληρὰ σ' ὅλα τὰ διαμερίσματα τῆς Παλαιστίνης, στὴν ἀγαπημένη Του Γαλιλαία, στὴν Περραία, στὴν Ἰδουμαία, πολὺ δὲ περισσότερο στὴν Ἰουδαία, ὅπου οἱ ἀρχηγοὶ βυρσοδομοῦν συνωμοτικὰ ἐναντίον Του, κινοῦνται καταχθόνια γιὰ νὰ Τὸν ἐξοντώσουν, καὶ σὲ θάνατο κρυφὰ Τὸν καταδικάζουν. Καὶ Τὸν συλλαμβάνουν δόλια. Τὸν κηρύσσουν ἐνοχο θανάτου, παράνομα. Κι' ἐνῶ στὸ δικαστήριον τῆς ρωμαϊκῆς ἀρχῆς κρίνεται καὶ ἀνακρίνεται καὶ ἀθῶος τρεῖς φορές ἀποδεικνύεται, «ὁ μὴ γνοὺς ἁμαρτίαν θανάτῳ ἀσχήμονι καταδικάζεται». Τὸ φρικτὸ σταυρικὸ θανάτὸ Του ὅμως ἀκολουθεῖ ἡ τριήμερη θριαμβευτικὴ Ἀνάστασις

Του. Κι' ἔτσι ὁ διωγμὸς τοῦ Χριστοῦ παραμένει χωρὶς ἀποτέλεσμα.

Καὶ τὰ χρόνια περνοῦν. Τὸ τρόπαιο τοῦ Ἰησοῦ χωρὶς βία, δίχως καμμιά συμπαράστασι ἀνθρώπινης ἐξουσίας λαβαίνει διαρκῶς περισσότερη αἴγλη. Κατάπληκτος μένει κανεὶς βλέποντας τὶς θαυμαστὲς κατακτήσεις τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ποὺ διαδίδεται ἀστραπιαῖα. Ὁ ἀπολογητὴς τοῦ Χριστιανισμοῦ στὴν Καρχηδόνα Τερτυλλιανὸς διακηρύττει στὴν σύγκλητο. «Εἴμεθα μόλις χθεσινὸι καὶ ὅμως ἐγεμίσαμε τὴν γῆν καὶ πᾶν ὅ,τι σᾶς ἀνήκει: Τὰς πόλεις, τὰς νήσους, τὰ φρούρια, τοὺς αὐτονόμους τόπους, τοὺς τόπους τῶν συνελύσεων, αὐτὰ τὰ στρατόπεδα, τοὺς συλλόγους τῶν πατρικίων, τὰς δεκαρχίας, τὸ ἀνάκτορον, τὴν σύγκλητον, τὴν ἀγοράν. Δὲν ἀφήσαμεν εἰς σᾶς ἄλλο τι, εἰμὴ τοὺς εἰδωλικοὺς ναοὺς».

Παρὰ ταῦτα ὅμως ὁ Χριστὸς κι' ἡ Ἐκκλησία Του βρίσκονται σὲ συνεχῆ διωγμῷ. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ποὺ προτιμοῦν τὸ ψέμμα, τὴν πλάνη, τὴν ἀπιστία, αὐτοὶ ποὺ ἀρέσκονται στὴ ζωὴ τῆς ἀμαρτίας, ἀντὶ νὰ δεχθοῦν τὸν Χριστὸ σὰν Σωτῆρα καὶ νὰ λυτρωθοῦν προτιμοῦν συνέχισι τῆς κτηνωδίας τους. Γι' αὐτὸ ἔγιναν φανατισμένοι ἐχθροὶ Του. Σκληρὰ γι' αὐτὸ Τὸν πολεμοῦν σὲ κάθε ἐποχῇ. Κι' ἔτσι ἔγιναν οἱ φοβεροὶ διωγμοὶ τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων, κατὰ τοὺς ὁποίους βυθίσθηκε στὸ αἷμα ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἀνέδειξε χιλιάδες καὶ μυριάδες μυριάδων Μάρτυρες, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιὰ.

Κοντὰ σ' αὐτὸν τὸν «διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου» διωγμὸ προστέθηκε κι' ἄλλος φοβερῶτερος. Ἦταν ἀπ' τὴν σοφία τοῦ κόσμου, ποὺ καταπολέμησε τὴν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ ἅγιο ἔργο Του. Μὲ πόση εἰρωνεία καὶ μὲ τί σαρκασμὸ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς Θρησκείας Του δὲν ὠμιλοῦσαν; Γνωστὴ εἶναι ἡ φράσις τοῦ περιβόητου Κέλσου, ποὺ ἔλεγε: «Ὅποια θρησκεία μόνον τοὺς ἀνοήτους καὶ ἀνδραποδώδεις καλοῦσα». Ἄλλ' αὐτοὶ τέλος πάντων ἦσαν εἰδωλολάτρες. Τί νὰ πῆ κανεὶς γιὰ τοὺς αἰρετικούς, ποὺ προῆλθαν ἀπ' τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας κι' ἐπολέμησαν μὲ λύσσα καὶ πάθος τὸν Χριστὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία Του; Μέχρι καὶ σήμερα πόσοι καὶ πόσοι δὲν βρέθηκαν ἐνωμένοι στὸ ἴδιο σύνθημα; «Κάτω ὁ Ἰησοῦς» «εἶναι ἀνὺπαρκτο πρόσωπο». «Εἶναι κτίσμα ἢ ἀρχιδουῦλος τοῦ Θεοῦ». Εἶναι, καὶ τί δὲν εἶναι: ὥστε νὰ καταντοῦν καὶ στὴ βλάσφημη ἀκόμη ἰδέα πὼς ἦταν τάχα κοινός... ἀπατεώνας. Ὅλοι αὐτοὶ, ποὺ συνεχίζουν τὸν ἀνιερὸ ἀγῶνα τους μὲ σοφιστεῖες καὶ συκοφαντίες κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, εἶναι γνωστοὶ μας σὰν ὀρθολογισταὶ ἢ ὕλισται ἢ κομμουνισταὶ ἢ χιλιασταὶ ἢ μασόνοι ἢ—μὲ δυὸ λέξεις—ἀπιστοὶ καὶ ἀντίχριστοὶ. Κι' ἔτσι καὶ σ' αὐτὸν τὸν περιφημο καὶ κατὰ πολὺ προοδευτικὸ 20ὸ αἰῶνά μας βλέπομε νὰ πραγματοποιῆται καθ' ὅλη τὴ γραμμὴ ἡ ἀγγελία τ' οὐρανοῦ πρὸς τὸν

δίκαιο Ἰωσήφ· «μέλλει γάρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό».

*

Ἄλλ' ἄς μὴ πτοοῦμεθα, ἀγαπητοί. Γιατί, ὅ,τι κι' ἂν μηχανευθοῦν, ὅσα κι' ἂν ποῦν, ὅ,τι κι' ἂν κάνουν οἱ διάφοροι ἀνίλει διώκτες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας δὲν πρόκειται τίποτε νὰ ἐπιτύχουν. Ἡ νίκη εἶναι τοῦ Χριστοῦ, ποῦ εἶναι αἰώνιος. Ὁ θρίαμβος ἀνήκει στὴν ἁγία Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ποῦ εἶναι καθίδρυμα αἰωνόβιο καὶ ἀκατάλυτο. «Καὶ πύλαι Ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς» (Ματθ. ις', 19). Πόσο ὠραῖο εἶναι αὐτὸ ποῦ γράφει ὁ Μηριάτης; «Βλέπω—λέγει—ὀλίγα πρόβατα νὰ πολεμῶσι μὲ λύκους, μάλιστα μὲ λέοντας, μὲ δράκοντας καὶ μὲ ἄλλα θηρία, εἰς τὸ πλῆθος ἀναριθμητα, εἰς τὴν ἀγριότητα ἀνήμερα, εἰς τὸ φαρμάκι θανατηφόρα... Μὰ τί παράδοξο θέαμα... Βλέπω καὶ ἐκεῖνα τὰ ὀλίγα πρόβατα ἐνίκησαν, ἐδίωξαν, διεσκορπίσαν καὶ λύκους καὶ λέοντας καὶ ὅλα τὰ θηρία...». Νίκη λοιπὸν γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ τοὺς πιστοὺς τῆς. Ἄλλὰ ἡ νίκη προϋποθέτει ἀγῶνα, σθένος, αὐταπάρνησι. Κανείς δὲν εἶναι ἀμέτοχος τοῦ κοινοῦ αὐτοῦ κλήρου. Δὲν βλέπετε ὅτι πρωτοπόρος εἶναι ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Πίστεώς μας; Δὲν ἀκοῦτε ποῦ μᾶς προλέγει; «εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν καὶ ὑμᾶς διώξουσιν» (Ἰωάν. ιε' 20). Ἄν ἐμένα, ποῦ μόνος ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ προβάλω τὸ «τίς ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας;» (Αὐτόθι ἡ', 46), μὲ καταδιώκουν καὶ κάθε μέρα μὲ ὑβρίζουν καὶ μὲ ἀνασταυρώνουν, ἐξαιρέσει δὲν μπορεῖτε νὰ ἔχετε σεῖς. Θὰ διώξουν καὶ σᾶς. Θὰ σᾶς μισήσουν θανάσιμα. Θὰ σᾶς ὀδηγήσουν καὶ στὸ θάνατο ἀκόμη. «Πάντες δὲ οἱ θέλοντες ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται» (Β' Τιμ. γ', 12). Ὅμως «θαρσεῖτε· ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον» (Ἰωάν. ις', 3). Καὶ πραγματικά. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς—παρὰ τὸν ἀσυγκράτητον διωγμὸν ποῦ συνεχῶς ὑφίσταται—εἶναι «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἐβρ. ιγ', 8). «Κεῖται εἰς πτωσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν» (Λουκ. β', 34). Καὶ καθένas ποῦ μὲ ἐχθρικάς διαθέσεις θὰ ἐπιπέσῃ ἐπάνω στὸν Χριστόν, ποῦ εἶναι ἀκρογωνιαίος λίθος, θὰ τσακισθῇ (Αὐτόθι κ', 18), γιὰ τὸ ὄλεθρος κι' ἀφανισμὸς ἐπιφυλάσσεται σὲ κάθε διώκτην καὶ πολέμιον τοῦ Κυρίου. Αὐτὸ πρέπει νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν τοὺς ὅλοι διώκτές Του. Εἶναι «σιληρὸν πρὸς κέντρα λακτίζειν». Ἄλλὰ καὶ ἐμεῖς ὅλοι ὅσοι ἀνήκομε στὴν εὐλογημένη παράταξι Του, ἄς Τὸν ἀγαποῦμε κι' ἄς Τὸν λατρεύωμε εἰλικρινὰ κι' ἄς ἀγωνιζώμαστε γιὰ τὴν ἐπικράτησι τοῦ θελήματός Του στὴ φτωγικὴ μας γῆ. Κι' ἂν ὑποστοῦμε ὁποιοδήποτε διωγμὸ γιὰ τ' ὄνομά Του, ἀντὶ πικρία ἄς ἔχωμε χαρά. Γιατί ὁ Νικητὴς Χριστὸς μᾶς ἐβεβαίωσε πὼς εἴμαστε τότε πάρα πολὺ καλότυχοι. «Μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι

**ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΑΙΓΙΝΗΣ**

“ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ,,

Ἡ αἰσχρολογία

Αἰσχρολογία εἶναι, τὸ νὰ λήη κανεὶς αἰσχύρτητες· κι' αἰσχρολόγος ἄνθρωπος, αὐτὸς πού τὰ λόγια του εἶναι αἰσχρά. Ὁ αἰσχρολόγος εἶναι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὁ πιὸ τιποτένιος καὶ ὁ σιχαμερώτερος ἀπὸ ὅλους. Εἶναι ἀνάισχυντος καὶ στὴν ὄψη του καὶ στὴν συμπεριφορά του· καὶ ἡ γλῶσσα ἀκόλαστη, ἀσυγκράτητη καὶ χωρὶς ντροπῆ. Εἶναι καταγέλαστος· κι' ἐνῶ ὑβρίζει ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτό του καὶ τὸν περιλούζει μὲ λάσπες, εὐχαριστιέται γιὰ τὶς βρωμερές του βωμολοχίες. Εἶναι τιποτένιος καὶ χαμερπῆς καὶ μικρόπρεπος καὶ ὑβριστῆς καὶ φιλοκατήγορος· μὰ καὶ κόλακας πού κυνηγᾷ καὶ τρέχει στὰ δεῖπνα. Ὁ Θεὸς Χρυσόστομος λέει γιὰ τὸν αἰσχρολόγο· «Εἰ γὰρ τὸ ρεῖθρον οὕτως ἀκάθαρτον, ἐννόησον οἷα ἡ πηγὴ τοῦ βορβόρου τούτου. Ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ». Ἄν τὸ ρυάκι εἶναι τόσο πολὺ ἀκάθαρτο, μπορεῖς νὰ συμπεράνης ποιὰ εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ βόρβουρου αὐτοῦ. Γιατὶ τὸ στόμα μας μιλεῖ ἀπὸ τὸ περισσευμα τῆς καρδιᾶς μας.

Κάθε σάπιο καὶ βρωμερὸ λόγο τὸν ξεστομίζουν τὰ χεῖλη του. Καὶ τὸ στόμα του εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ αἰσχρολογίες, φλυαρίες κι' ἀγερολογήματα. Νομίζει σὰν ἀστειότητα καὶ σὰν εὐτράπελο, τὸ νὰ λήη ἀπρέπειες καὶ τὸ νὰ φλυαρῇ αὐτὰ πού ἡ σεμνότητα δὲν τὰ ἐπιτρέπει. Κι' ὅταν τύχη νᾶναι μπροστὰ σὲ κόσμο κάνει ἀσχημοσύνες καὶ δὲν σέβεται κανένα.

Ἡ περιαυτολογία

Περιαυτολογία εἶναι, τὸ νὰ μιλοῦμε πρὸς τοὺς ἄλλους γιὰ τὸν ἑαυτό μας, σὰν νᾶναι κάτι καὶ σὰν νάχη δύναμη· πράγμα πού ὅλοι τὸ βρίσκουν φορτικὸ κι' ἀνελεύθερο καὶ οἱ περισσότεροι τ' ἀποφεύγουν καὶ τ' ἀηδιάζουν ἔμπρακτα.

Ὁ Πλούταρχος λέει· «Εἶναι ἄδειος καὶ χωρὶς καμμιὰ ση-

καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ρῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι, ἔνεκεν ἐμοῦ. Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν» (Ματθ. ε', 11-12).

Ἄρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΓΓΑΛΗΣ
Ἱεροκήρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

μασία ὁ ἔπαινος αὐτῶν ποὺ αὐτοεπαινοῦνται. Γιατί, ὅταν δὲν βρίσκουν ἄλλους νὰ τοὺς ἐπαινέσουν, τότε, θέλοντας νὰ ἱκανοποιήσουνε τὴ φιλοδοξία τοὺς καὶ νομίζοντας πὼς κάτι προσφέρουν γι' αὐτό, ξεπέφτουν σὲ ἀσχημοσύνες».

Ἡ ἐπίδειξη τῶν λόγων, φανερώνει τὴν φτώχεια τῶν ἔργων, λέει ὁ Νεόφυτος Δούκας. Καὶ ἡ περιαιτολογία, τὴν ὥρα ποὺ νομίζει πὼς κερδίζει κάτι, φανερώνει τὴν ἀνοησία καὶ τὴν ἐπιπολαιότητα τοῦ περιαιτολόγου. Νὰ προτιμᾷς λοιπὸν πάντα σου νὰ λὲς λιγώτερα καὶ νὰ κάνης περισσότερα, γιὰ νὰ μὴν φανῆς πὼς εἶσαι ἀσκι φουσκωμένο μὲ ἀγέρα.

Ἡ πονηρία

Ἡ πονηρία εἶναι μιὰ διάθεση τῆς ψυχῆς, ποὺ σπρώχνει τὸν ἄνθρωπο νὰ προτιμᾷ καὶ νὰ κάνη τὸ ἐνάντιο πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ λέγεται πονηρία, γιατί ἡ κακὴ αὐτὴ διάθεση φέρνει σ' αὐτὸν ποὺ τὴν ἔχει κόπο καὶ στενοχώρια.

Ἡ πονηρία καταθλίβει τὸν πονηρὸ καὶ κάθε του λέξη βαραίνει τὴν γλῶσσά του· γιατί εἶναι ἔμπνευση τοῦ Σατανᾶ, γιὰ νὰ τοῦ ὑποδουλώσῃ τὸν νοῦ καὶ τὴν καρδιά του. Ὅσοι κυριεύονται ἀπὸ τὴν πονηρία θὰ ἐξαφανισθοῦνε· γιατί ἡ πονηρία ἀντιμάχεται πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιο καὶ ζητᾷ νὰ ἐπικρατήσῃ τὸ κακὸ ἐπάνω στὴ γῆ.

Ἡ πονηρία εἶναι πηγὴ καὶ μητέρα κάθε κακοῦ· εἶναι ζωὴ δαιμονική. Ἡ πονηρία ἀπομακρύνει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὸν παραδίνει στὸν Σατανᾶ· καὶ τὸν κάνει σύντροφό του καὶ σύμμαχό του. Ἡ πονηρία εἶναι πλάνημα τοῦ Διαβόλου, ποὺ παραπλανᾷ τὸν πονηρὸν ἄνθρωπο καὶ τοῦ διαστρέφει τὸν νοῦ του καὶ τὴν καρδιά του· εἶναι σκοτάδι ποὺ σκεπάζει τὰ φρένα τοῦ πονηροῦ· εἶναι τέχνη διαβολική, γιὰ νὰ βασιλέψῃ τὸ κακὸ. Ἡ πονηρία γεννᾷ τὴν ὑποκρισία, τὴν διπροσωπεΐα, καὶ τὴν ψεύτικη εὐλάβεια, γιὰ νὰ ξεγελάσῃ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνθρώπους.

Αὐτὸν ποὺ εἶναι πονηρὸς τὸν συντροφεύουν καὶ τὸν σηματοδεύουν οἱ παρακάτω κακίες· ἡ δολιότητα, ἡ ἀνειλικρίνεια, ἡ ψευτιά, ἡ μνησικακία, ἡ ἀπάτη, ὁ φθόνος, ἡ βασκανία, τὸ μῖσος, ἡ ἐπιβουλή, ἡ ὑποκρισία, ἡ ἀδικία, ἡ χαιρεκακία, κι' ὅλες οἱ ἄλλες παρόμοιες ἀθλιότητες καὶ κακίες, ποὺ ὀδηγοῦνε τὸν ἄνθρωπο στὴν καταστροφή.

Ὁ πονηρὸς ἔχει ἀκάθαρτη τὴν καρδιά του καὶ τὸν νοῦ του· καὶ ἡ ψυχὴ του ἀναδίνει μιὰν ἀβάσταγην δυσωδία. Ὁ πονηρὸς εἶναι ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ, γι' αὐτὸ εἶναι καὶ καταδικα-

σμένος στὸν ἀφανισμό. «Οἱ πονηρευόμενοι ἐξολοθρευθήσονται» λέει ὁ Ψαλμός. Οἱ πονηροὶ θὰ ἐξολοθρευθοῦν.

Ἡ χριστιανικὴ ἀπλότητα

Ἀπλότητα σημαίνει ἀκεραιότητα· σημαίνει καθαρὴ ψυχὴ καὶ ἀπονήρευτη διάθεση· σημαίνει εἰλικρίνεια κι' ἄδολο στοχασμό, πού δὲν ἔχει καμμιά σκιὰ καὶ καμμιάν ὑπουλότητα καὶ ὑποκρισία καὶ στρυφνότητα.

Αὐτοὶ πού ἔχουνε τὴν χριστιανικὴν αὐτὴν ἀπλότητα συμπεριφέρονται στὸ Θεὸ μὲ ἰσιάδα τῆς καρδιάς, καὶ δὲν ἔχουνε καμμιά πονηράδα· ἡ ματιά τους εἶναι καθαρὴ κι' ἀπλῆ καὶ ξάστερη· τὸ πρόσωπό τους ἀνθίζει· καὶ ἡ ψυχὴ τους εἶναι πλημμυρισμένη ἀπὸ εὐχαρίστηση. Ὁ νοῦς τοῦ ἀπλοῦ ἀνθρώπου εἶναι σὰν τὸν ἀσυννέφιαστον οὐρανὸ· καὶ κάθε του λογισμὸς εἶναι σὰν καταλάγαρο χρυσάφι. Ὁ λόγος του εἶναι ἀληθινός· καὶ ἡ καρδιά του ἀψεγάδιαστη κι' ὀλοκάθαρη. Ἡ τιμιότητα καὶ ἡ εἰλικρίνεια εἶναι τὰ χαρακτηριστικά του, καὶ τὸν καταστολίζει ἡ ἀκεραιότητα καὶ ἡ σεμνοπρέπεια. Ὁ χαρακτήρας του εἶναι σταθερὸς καὶ τοῦ φέρνει τιμὴ. Ἀγαπᾷ μὲ τὴν καρδιά του καὶ μὲ ἀπλότητα, κι' ὅλοι τὸν συμπαθοῦνε. Αὐτὸς πού στολίζεται μὲ τὴν ἀρετὴ τῆς χριστιανικῆς ἀπλότητας, ἀγαπᾷ τὸν Θεὸ· καὶ τὸν ἀγαπᾷ καὶ ὁ Θεὸς καὶ εἰσακούει τὶς προσευχῆς του. Ἀντίθετα πρὸς τὴν ἀρετὴν αὐτὴν τῆς ἀπλότητας εἶναι ἡ κακία τοῦ διεστραμμένου καὶ τοῦ εὐτράπελου.

Ἡ κενοδοξία

Ἡ κενοδοξία, ὅπως λέει ὁ μέγας Βασίλειος, εἶναι ὁ γλυκὸς «σκυλευτής» τοῦ πνευματικοῦ πλούτου, ὁ εὐχάριστος ἐχθρὸς τῶν ψυχῶν μας, ὁ σκόρος, πού ἀφανίζει, μ' εὐχαρίστησή μας, κάθε μας καλὸ, καὶ σκεπάζοντας μὲ τὸ δηλητήριο τῆς ἀπάτης καὶ τῆς ψευτιάς του τὸ φαρμακερὸ του ποτήρι, τὸ προσφέρει στοὺς ἀνθρώπινους λογισμοὺς.

Ἡ κενοδοξία δὲν ἐξαφανίζει μονάχα κάθε καλὴ πράξη, ἀλλὰ καὶ γίνεται ὁδηγὸς στὸ κακό. Καὶ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο μόλυσμα, αὐτὴ καταμολύνει τὶς ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λέει γι' αὐτήν· «Ἡ κενοδοξία εἶναι ἄδεια ἀπὸ κάθε περιεχόμενο, ὄχι ἐπειδὴ τῆς ἀρέσει ἡ δόξα, ἀλλὰ ἐπειδὴ δὲν ἀγαπᾷ τὴ θεάρεστη δόξα». Μεγάλον καὶ δόλιον κακὸν εἶναι ἡ κενοδοξία· γιατί ὑπονομεύει τὰ θεμέλια καὶ τῶν πιὸ μεγάλων ἀρετῶν, κι' ἐνεργεῖ γιὰ νὰ τὰ γκρεμίσῃ.

Ὁ Μ.Βασίλειος περιγράφει τὸν κενόδοξο, μετὸν ἐξῆς τρόπο· «Αὐτὸς ποῦ δοξάζεται γιὰ τὸν ὑλικό του πλοῦτο, κυνηγᾷ τὴν ὀλιγόχρονην ἀνθρώπινη τιμὴ, καὶ καυχιέται καὶ καμαρώνει γιὰ τὰ σωματικά του προτερήματα, θησαυρίζει γιὰ τὸν ἑαυτό του δόξα, ποῦ δὲν κατευθύνεται πρὸς τὸν Οὐρανό, ἀλλὰ καταλήγει στὰ χώματα καὶ τὰ σκουλήκια τῆς γῆς». Κι' ὁ Ἰσιδωρος παραβάλλει τὴν κενοδοξίαν μ' ἕνα λουλούδι τρυφερό κι' ὄμορφο, ποῦ ἀνθίζει καὶ μαραίνεται μονομερῆς.

Ἰσχυρογνωμοσύνη

Ἰσχυρογνωμοσύνη εἶναι ἡ ἐπίμονη κι' ἀμετάθετη γνώμη ἐνὸς πεισματάρη ἀνθρώπου. Ὁ ἰσχυρογνώμονας εἶναι καὶ ἰδιογνώμονας· κι' ἀγωνίζεται, μετὰ πάθος, γιὰ νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ δική του γνώμη, ποῦ εἶναι πάντα τῆς μωρῆς κι' ἀνόητης. Εἶναι ἀγράμματος καὶ ξεροκέφαλος. Κι' ὁ Ἀριστοτέλης λέει στὰ ἠθικά του Νικομάχεια «Ὅλοι οἱ ἰδιότροποι καὶ ἀγράμματοι καὶ ἀγροῖκοι εἶναι ἰσχυρογνώμονες».

Οἱ ἰσχυρογνώμονες εἶναι ἀκόμη φουσκωμένα ἄντερα, φιλόνοικοι, ἀνένδοτοι, ἐγωῖστές, φιλόδοξοι καὶ ἀγύριστα κεφάλια, ποῦ ἐπιμένουνε γιὰ νὰ ἐπιβληθῇ ἡ δική τους γνώμη καὶ ἰδέα, κι' ἄς εἶναι καὶ λαυθασμένα καὶ ἀσύμφορη. Δὲν τοὺς μέλλει διόλου γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ τὸ σωστό καὶ τὸ δίκαιο, ἀλλὰ ἀντιμιλοῦνε σ' ὅλους· καὶ δὲν τοὺς καίγεται καρφὶ ἂν αὐτὰ ποῦ λένε εἶναι ἀσυνήθιστα. Ὁ ἰσχυρογνώμονας ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ ν' ἀποκτήσῃ φίλο ποτέ του, γιὰτὶ ὅλοι τὸν σιχαίνονται. Ἄν εἶναι μέλος κάποιου συλλόγου γίνεται ἀσήκωτος καὶ διαλύνει, μετὰ τὸ πείσμά του, τὶς συνελεύσεις. Ὡς συνέταιρος εἶναι ἀσυμβίβαστος, ὡς σύζυγος εἶναι τυραννικός, κι' ὡς ἄρχοντας εἶναι πάρα πολὺ βλαβερὸς κι' ἐπικίνδυνος, γιὰτὶ δὲν δέχεται ἀπὸ κανένα συμβουλή. Ὁ ἰσχυρογνώμονας πέφτει σὲ πολλὰ κακὰ καὶ ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη τὸν ποτίζει μετὰ πίκρες.

Ἡ μεγαλορρημοσύνη

Μεγαλορρημοσύνη ἢ μεγαλοστομία εἶναι, τὸ νὰ λήη κανεὶς μεγάλα λόγια, τὸ νὰ μιλῇ γιὰ ὅλα μετὰ προπέτεια, τὸ νὰ κομπορημονῇ καὶ ν' ἀλαζονεύεται, τὸ νὰ μεγαλοπιάνεται καὶ νὰ ὑβρίζει.

Ὁ μεγαλορρήμονας ἀνοίγει τὸ στόμα του καὶ λέει ὅτι τοῦ κθάσει. Εἶναι ψηλονούσης καὶ προσβάλλει τοὺς ἀγαθοὺς, φαταφρονᾷ τοὺς δυνατοὺς καὶ προπηλακίζει τοὺς ταπεινοὺς. Καυχιέται γιὰ τὴν μεγάλην του δύναμη, κι' ἔχει ἀπόλυτη πεποίθησιν στὸν πλοῦτό του καὶ στὴν ἐπιβολὴν του. Περιγελά

Ἀπὸ τὰ βᾶθη τοῦ Βυζαντίου

ΣΤΟΝ ΟΡΘΟ ΜΙΑΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ

Ἔνας θρύλος καὶ μιὰ συγκινητικὴ ἱστορία

Ἐπάνω στὸν παραλιακὸ δρόμο τοῦ κόλπου κι' ἀνάμεσα ἀκριβῶς στὰ δυὸ μεγάλα γεφύρια, ποὺ ἐνώνουν τὴν καινούργια εὐρωπαϊκὴ Πόλη—τὸ Σταυροδρόμι—μέ τὸ ἀρχαῖο Βυζάντιο—τὴν Σταμπούλ—ἀπλώνεται τὸ Γεμίσι. Ὁ μεγάλος δρόμος του, ποὺ ὀδηγεῖ πρὸς τὰ κάστρα φθάνοντας ὡς τὰ τεῖχη τῶν ἀνακτόρων τῶν Βλαχερνῶν, μοσχοβολᾷ ἀπὸ ἀρωματισμένες πνοές. Ἡ Ἀνατολὴ συγκεντρώνει ἐκεῖ τοὺς ἀφράτους καὶ εὐώδεις καρπούς τῶν πλουσίων ὀπωροφόρων της καὶ οἱ Τοῦρκοι μικρέμποροι, ὅσοι δὲν κατάρθωσαν νὰ βροῦν μιὰ γωνιά στὸ μεγάλο «τσαρσί» τῶν ἀρωματικῶν—τὸ Μισίρ τσαρσί—κατέφευγον σὲ μικρομάγαζα τοῦ δρόμου αὐτοῦ πουλῶντας τὰ ποικιλόχρωμα μπαχαρικά τους μέσα σὲ κομπὰ γυάλινα καβανόζια. Πίσω ἀπὸ τὸ μεγάλο δρόμο μέ τὴν ἐμπορικὴ κίνησι, τὰ στενὰ σοκάκια ὠδηγοῦσαν σὲ μικροὺς τουρκομαχαλάδες μέ τζαμιὰ καὶ μέ τὸ ἀνατο-

τοὺς θεοφοβούμενους, καὶ ἡ γλῶσσά του καταπιάνεται μέ μεγάλα καὶ ὑψηλά. Δίνει μεγάλες κι' ἀλόγιστες ὑποσχέσεις, καὶ προβάλλει τὸν ἑαυτό του σὰν τὸν πιὸ κατάλληλο καὶ τὸν καλύτερο ἀπ' ὅλους. Μιλᾷ λόγια βλάσφημα καὶ εἰρωνεύεται τοὺς φρόνιμους ἀνθρώπους. Ἀθετεῖ καὶ παραβαίνει τὸν νόμο κι' ἀρνιέται τὸ χρέος του. Εἶναι ἄδικος καὶ λέει ψευτιές σ' αὐτοὺς ποὺ κουβεντιάζει μαζί τους. Ἡ θεία Γραφή λέει ὅτι ὁ Θεὸς «ἐξολοθρεύει τὰ χεῖλη τὰ δόλια καὶ γλῶσσα μεγαλορρήμονα». Ἡ θεότητα μισεῖ τοὺς μεγαλορρήμονες.

Βλάσφημα εἶναι τὰ χεῖλη τοῦ μεγαλόστομου ἀνθρώπου. Ἀπειθεῖ στοὺς νόμους κι' ἀρνιέται τὸ κῦρὸς τους. Μιλεῖ γιὰ τὸν ἑαυτό του, σὰν νᾶναι καμμιά μεγάλη ἐξοχότητα, καὶ μεγαλώνει ὑπερβολικὰ τὴν δύναμή του. Στὰ λόγια του κυριαρχεῖ ὁ ἐγωῖσμός καὶ τοὺς λογισμούς του τοὺς καθοδηγεῖ ὁ τύφος καὶ ἡ ἀλαζονεία. Στὸ δρόμο βαδίζει ἀλαζονικὰ καὶ μέ ὑπεροψία, καὶ μέσα στὴν ἀγορὰ τριγυρίζει ἐπιδεικτικὰ. Ὁ μεγαλόστομος, μαζί μ' αὐτὰ ὅλα, εἶναι καὶ θρασύς καὶ δειλός, γιὰτὶ δὲν ἔχει σύνεση καὶ εἶναι ἀρρωστημένη ἡ ψυχὴ του· κι' ἐνῶ φοβερίζε μέ λόγια, πεθαίνει ἀπὸ τὸν φόβο του. Ἡ ψυχὴ τοῦ μεγαλόστομου ἀνθρώπου δὲν ἔχει ἠθικὸ σθένος. Εἶναι φοβιτσάρα καὶ θρασύστομη, μωρὴ καὶ ἀνόητη. Τὸν μεγαλόστομον ἀνθρωπο τὸν ἀποστρέφεται ὁ Θεός.

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

λίτικο τους μυστήριο παλαιότερα. Σ' έναν απ' τούς τουρκομαχαλάδες αὐτούς ἦταν βυθισμένο σὲ βιβλικὴ σιωπὴ ἓνα εἶδος τζαμιοῦ καὶ ἐκκλησίας μαζί. Δὲν ὑψώνονταν μιναρές, ἔξω ὅμως στὴν μετώπη τῆς πόρτας τοῦ ἦταν καλλιγραφημένα ἐδάφια τοῦ κορανίου. "Ενας γέρο δερβίσης ἀνοίγε χρόνια καὶ χρόνια τὴν πόρτα αὐτὴν. Κι' ὄλημερίς τὴν σιγὴ τοῦ ἤσυχου δρόμου διέκοπταν βήματα καὶ ψιθυρίσματα σὰν προσευχές. Ἦταν τὰ βήματα τῶν πιστῶν ποὺ ὠδεύαν σὰν σὲ προσκύνημα στὸ μικρὸ αὐτὸ παράξενο κρᾶμα τζαμιοῦ καὶ ἐκκλησιᾶς. Μὰ δὲν ἦταν μουσουλμάνοι μονάχα οἱ πιστοὶ αὐτοί. Ἦταν καὶ χριστιανοί, περισσότεροι μάλιστα χριστιανοί, ποὺ τούς κατηύθυνε ἐκεῖ ἡ πίστις καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν "Ἄγιο τῆς Καισαρείας. Στὸ μικρὸ μουσουλμανικὸ προσευχητήριό βρισκότανε, ἄγνωστο ἀπὸ ποιὸν τοποθετημένη, ἡ εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, φωτισμένη ἀπὸ τὸ φῶς μιᾶς ἀσημένιας καντήλας, ποὺ τὴν ἀναβε μὲ λάδι τῶν πιστῶν χριστιανῶν προσκυνητῶν ὁ γερο—δερβίσης. Καὶ δίπλα στὸ εἰκόνισμα αὐτὸ μὲ τὴν ἀναμμένη καντήλα ἓνα τεράστιο κομπολόγι σὰν σκουριασμένη ἀλυσσίδα καραβιοῦ, ποὺ ἡ μουσουλμανικὴ πρόληψις καὶ ἡ χριστιανικὴ βυζαντινὴ θρησκοληψία τὸ περιέβαλαν μὲ θρύλους ἱαματικούς. Κάτω ἀπὸ τὸ κομπολόγι αὐτὸ, περνοῦσαν τὰ πλήθη τῶν πιστῶν μὲ σκυμμένο κεφάλι, ἐνῶ ὁ δερβίσης ἀπήγγελλε εὐχές ποὺ κανεῖς δὲν κατῶρθωνε νὰ ξεχωρίσῃ τις λέξεις καὶ τὸ νόημά τους. Πολλὲς φορὲς οἱ πιστοὶ μπαίνουντας στὸ μικρὸ αὐτὸ τζαμιὶ μὲ τὸ φωτισμένο εἰκόνισμα τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, ἀντίκρυζαν τὸν δερβίση γονατιστὸ ἐπάνω σ' ἓνα παλῆ ξεθωριασμένο ἀνατολίτικο χαλί νὰ κάμῃ τὴν προσευχή του, νὰ ἀκουμπᾷ τὸ μέτωπό του στὴ γῆ καὶ νὰ διπλώνῃ κατόπιν τὰ γέρικα χέρια του στὰ στήθια του σὰν φτεροῦγες.

"Ὅλη ἡ χριστιανικὴ πόλη ἤξευρε τὸ τζαμιὶ μὲ τὸν "Ἄγιο Βασίλη καὶ ὅλοι πιστεύανε στὴν ἱαματικὴ δύναμι τοῦ τεραστίου κομπολογιοῦ ποὺ εἶχε μιὰ μυστηριώδη ἱστορία. Καὶ ἤξευραν ὅλοι τὸν Χουσεῖν μπέη Τζεμίλ, τὸν γέρο δερβίση ποὺ ἀναβε τὸ καντήλι τοῦ ἁγίου καὶ ποὺ δὲν ἔκρυβε τὸ σεβασμὸ του γιὰ τὸν ἅγιο τῆς Καππαδοκίας. Σεβασμὸ ἔδειχνε ἀκόμη ὁ δερβίσης καὶ στὸν παπὰ τῆς γειτονικῆς κοινότητος τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ Τζιμπαλιοῦ, ποὺ κάθε πρωτοχρονιά στὴν ἑορτὴ τοῦ ἁγίου ἐπήγαινε στὸ μικρὸ τζαμιὶ μὲ τὸ εἰκόνισμα καὶ ἔφελνε εὐχές μπρὸς στὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου καὶ ἐώρταζε, συγκεντρώνοντας γύρω του πλήθη χριστιανῶν καὶ μουσουλμάνων ἀκόμη, ποὺ ἀπέδιδαν οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτούς τὴν θαυματουργικὴ δύναμι τοῦ τεραστίου κομπολογιοῦ στὴν χάρι τοῦ Χριστιανοῦ Ἀνατολίτη ἁγίου.

Ἐκεῖνο τὸ πρωὶ τῆς πρωτοχρονιάς τὸ χιόνι εἶχε σκεπάσει τοὺς δρόμους καὶ τοὺς μιναρέδες τῆς Σταμποῦλ καὶ δλόκληρος ὁ κόλπος ἐφάνταζε καθὼς ἦταν παγωμένος σχεδὸν σὰν ἓνα τεράστιο κρύσταλλο. Πρὶν χαράξη ἀκόμη ὁ πατὴρ Ἀγαθάγγελος τοῦ Τζιμπαλιοῦ εἶχε ξεκινήσει γιὰ νὰ ψάλλῃ τὶς εὐχές του στὸν ἑορτάζοντα ἅγιο στὸ Γεμίσι. Οἱ πρῶτες ὀρθρινές καμπανοκρουσίες ἔσβυναν μέσα στὸ πυκνὸ χιόνι ποὺ ἔπερνε τὸν ἦχον τους καὶ τὸν σκορποῦσε σβυμένα πρὸς τὶς πιὸ ἀντίθετες κατευθύνσεις. Φθάνοντας στὸ μικρὸ τζαμί μὲ τὸν Ἀγιο, ὁ παπᾶ Ἀγαθάγγελος βρῆκε τὴν πόρτα τοῦ ἀνοιγμένη καὶ καθὼς προχώρησε σιγὰ σιγὰ κάτω ἀπὸ φῶτα κεριῶν, ποὺ ἦταν ἀναμμένα μπροστὰ στὴν εἰκόνα τοῦ Ἀγίου, ἀντίκρουσε γονατισμένο καὶ σὲ στάσι εὐλαβικῆς προσευχῆς τὸν δερβίση Χουσεῖν. Ὁ παπᾶ— Ἀγαθάγγελος ἐδοκίμασε ἓνα δυνατὸ ρίγος καὶ πλησιάζοντας τὸν δερβίση τοῦ ἐχαΐδεψε τὸν ὤμο καὶ τὸν ἐχαιρέτησε μὲ καλωσύνη καὶ ἀγάπη.

— Ἦρθες παπᾶ μου ;

— Ναί, χότζα μου. Φοβήθηκα μὴ μὲ πιάσῃ τὸ χιόνι καὶ δὲν μπορούσε ναρθῶ τὴν μέρα αὐτή.

— Κι' ἂν δὲν ἐρχόσουν ἐσύ παπά... Κάτι ἤθελε νὰ πῆ ἀκόμη μὰ ἐδίστασε νὰ προχωρήσῃ.

— Τὸ ξέρω Χότζα μου. Ποτὲ δὲν θάμεινε σβυστὸ τὸ καντήλι τοῦ ἁγίου μας. Ὅλοι οἱ χριστιανοὶ ἔχουν νὰ λένε τὴν καλωσύνη καὶ τὴν εὐγένειά σου.

— Καὶ τώρα ποὺ γονατισμένος προσευχόμουν, εἶπε ὁ Χουσεῖν μὲ σβυσμένη παράδοξη φωνή, προσευχόμουνε γιὰ τὸν ἅγιο...

— Προσευχόσουν γιὰ τὸν ἅγιο! Ψιθύρισε μὲ κατάπληξι ὁ παπᾶς τοῦ Τζιμπαλιοῦ.

Ὁ γέρο δερβίσης ἐκύτταξε τὸν παπᾶ μέσα στὰ μάτια καὶ μὲ ὄψι ποὺ τὴν ἐφώταγε κάποια ἐσωτερικὴ φεγγοβολή τοῦ εἶπε :

— Ἐνας εἶναι ὁ Ἀλλὰχ καὶ εἶμαι πιστὸς τοῦ προφήτη του. Μὰ ἀκουσέ με παπᾶ κανεὶς δὲν μᾶς ἀκούει τὴν στιγμή τούτη ἐκτὸς ἀπ' τὸν Θεὸ καὶ τὸν ἅγιο. Εἶναι νύχτες δλόκληρες ποὺ βλέπω τὸν ἅγιο νὰ ζωντανεύῃ καὶ νὰ μοῦ μιλά. Ποτὲς ὁ προφήτης δὲν φάνηκε τόσο καλὸς σ' ἓνα πιστό του ποὺ τὸν ὑπερετοῦσε τόσο χρόνια ὅσο ὁ ἅγιος Βασίλης. Καὶ μέσα μου ξύπνησε πολλὲς φορὲς ἡ ἀπορία μήπως...

— Ποιὰ ἀπορία Χότζα μου ;

— Πῶς εἶμαι ξένος πρὸς τὸν Μωάμεθ καὶ πῶς ἡ θρησκεία σας εἶναι καὶ δική μου θρησκεία.

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΟ «ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ»

Ἑπὶ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Ὁ τόκος.

Ἄν στὸν Ἑβραῖο, πού τοῦ ἐπέτρεπεν ὁ νόμος νὰ δανείζῃ μὲ τόκο στὸν ξένο, «τῷ ἄλλοτρίῳ ἐκτοικιεῖς» (Δευτ. κγ, 21), τοῦ ἀπαγόρευε νὰ κἀνῃ τὸν ἴδιον σ' ὁμογενῆ του, «τῷ ἀδελφῷ σου οὐκ ἐκτοικιεῖς», στὸ Χριστιανὸ δὲν ἐπιτρέπεται διόλου ὁ τοκισμὸς, οὔτε καὶ μὲ τὴν ἀντιδιαστολὴ αὐτῆ, μεταξὺ τοῦ ξένου καὶ τοῦ ὁμοφύλου του. Καὶ μάλιστα τοῦ Χριστιανοῦ τοῦ ἀπαγορεύεται νὰ δανείζῃ σὲ κάποιον, μὲ τὴν βεβαιότητα πῶς θὰ πάρῃ πίσω τὸ κεφάλαιό του. «Μὴ δανείζετε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν». Καὶ τοῦ παραγγέλλεται μάλιστα. «Παντὶ τῷ αἰτοῦντι σε δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει»· νὰ δίνῃς σ' ὅποιον σοῦ ζητεῖ καὶ νὰ μὴν πιέζῃς αὐτὸν πού δὲν εἶναι σὲ θέσῃ νὰ σοῦ γυρίσῃ πίσω τὰ χρήματά σου. (Λουκ. στ' 90). Πῶς λοιπὸν δὲν εἶναι ἀνοικτὴ κι' ὀλοφάνερη παρανομία τὸ νὰ πνίγῃς κάποιον μὲ τὸν τόκο καὶ τὰ ἐπιτόκια πού ζητᾶς· καὶ μάλιστα τόκο βαρῦτατο, γιὰ ἓνα φτωχὸ ὁμόφυλο κι' ὁμόπιστον ἀδελφὸ σου. Καὶ οἱ τοκιστὲς δὲν τὸ νομίζουσι καθόλου σὰν παρανομία καὶ σὰν ἄτοπο τὸ πρᾶγμα αὐτό, ἀλλὰ τὸ λογαριάζουσι σὰν δικαίωμά τους. Ὅπως ὅμως μᾶς ἐξηγεῖ πολὺ καλὰ ὁ Θεοδώρητος, «Εἶδός ἐστι πλεονεξίας ὁ τόκος». Καὶ ἡ πλεονεξία εἶναι ἁμαρτία. Ἡ μήπως δὲν συμφωνοῦνε οἱ τοκογλύφοι σ' αὐτό;

Ὁ θεοπατέρας Δαυὶδ, πού ἀκολουθοῦσε τὴ νομικὴ λατρεία, ἐπροφήτεψε, μὲ τὴν ἀποχὴ ἀπὸ τοὺς τόκους, τὴν τελειότητα τῆς Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας, πού τὴν ἐπιβάλλει ὁ νόμος τῆς θείας χάριτος, κι' ἐρωτᾷ: «Κύριε,

τις παροικήσει ἐν τῷ σκηνώματί σου; ἢ τις κατασκηνώσει ἐν ὄρει ἁγίῳ σου;» Ποιὸς μπορεῖ, Κύριε, νὰ μείνη κοντά σου; καὶ ποιὸς θὰ στήσῃ τὴ σκηνὴ του στ' ἅγιό σου βουνό;» Κι' ἀποκρίνεται, μετὰξὺ ἄλλων, ὅτι «καὶ ὅστις τῷ πλησίον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ, καὶ δῶρα ἐπ' ἀθώοις οὐκ ἔλαβεν»· ὅποιος δὲν ἐδάνεισε μὲ τόκο καὶ δὲν ἔγινε δωροφάγος, βλάπτοντας ἀθώους. (Ψαλμ. ιδ', 1). Κι' ἐδῶ σημειώνουμε τὰ δυὸ αὐτά.

Α'. Ὅτι στὸν Ψαλμὸν αὐτὸν ὁ Προφητάνακτας συγκαταριθμεῖ μὲ τοὺς ἐνάρετους ἀνθρώπους, αὐτοὺς ποὺ δὲν εἰσπράττουν τόκους. Μαζὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἔχουνε ἁμωμὴ ζωὴ, μαζὶ μὲ τοὺς ἀπλοϊκοὺς καὶ τοὺς δίκαιους ποὺ ἀγαποῦνε τὴν ἀλήθεια καὶ μιλοῦνε πάντα μὲ εἰλικρίνεια, μαζὶ μὲ τοὺς ἄδολους, ποὺ δὲν κάνουνε ποτέ τους κακὸ σὲ κανένα καὶ ποὺ συμπονᾶνε αὐτοὺς ποὺ πέφτουν σ' ἀτυχήματα, μαζὶ μ' αὐτοὺς ποὺ περιφρονοῦνε τοὺς πονηροὺς καὶ δὲν τοὺς δίνουν καμμιά σημασία, παρὰ δοξάζουνε καὶ τιμοῦνε αὐτοὺς ποὺ σέβονται τὸν Κύριο, μαζὶ μὲ τοὺς πιστοὺς, ποὺ δὲν ἀθετοῦνε παρὰ σέβονται τὸν ὄρκο τους, καὶ τελευταῖα μαζὶ μὲ τοὺς κριτές, ποὺ ὅταν δικάζουνε δὲν δέχονται μὲ κανένα τρόπο δῶρα γιὰ νὰ βλάψουνε ἀθώους, μαζὶ μ' ὄλους αὐτοὺς μετᾶ ὁ Προφητάνακτας κι' αὐτοὺς ποὺ δὲν δανείζουνε μὲ τόκο τὰ χρήματά τους.

Καὶ λοιπόν, μὲ ποιὸς μαζὶ λογαριάζει τοὺς τοκιστές; Δὲν εἶναι ὀλοφάνερο καὶ δὲν συμπεραίνει κανεὶς πολὺ σωστά, πὼς τοὺς λογαριάζει μὲ τοὺς ἀντίθετους; Ὡστε, σύμφωνα μὲ τὴν ἀπόφασή τοῦ Προφητάνακτα, ὁ τοκογλύφος δὲν ἀκολουθεῖ τὸν ἴσιο δρόμο, οὔτε καὶ εἶναι δίκαιος· ἀλλὰ εἶναι ἄδικος, καὶ δόλιος στὰ λόγια του, καὶ κακοποιὸς στὰ ἔργα του· ἀναμπαίξει καὶ βρίζει αὐτοὺς ποὺ ἀτυχοῦνε, ἐπαινεῖ τοὺς κακοὺς καὶ τοὺς ἄθλιους, καταφρονᾷ τοὺς θεοφοβούμενους, καὶ εἶναι κι' ἀνέντιμος δωροφάγος στὴν κρίση του. Κι' ἂν δὲν εἶναι κατὰ πάντα ὅμοιος κι' ἔνοχος κι' αὐτός, ὅπως ἐκεῖνοι, τοὺς μοιάζει πολὺ, καὶ μπορεῖ κανεὶς, χωρὶς

νά λαθέψη, νά τόν λογαριάζῃ μαζί μ' ὄλους αὐτούς.

Β'. Σημειώνουμε, πὼς μ' αὐτὰ πού εἶπεν ὁ Βασίληα καὶ Προφήτης μαζί, ὅταν λέγῃ «πλησίον», δὲν ἔννοεῖ μονάχα τὸν ὁμόφυλο καὶ τὸν ὁμογενῆ, ἀλλὰ κάθε ἄνθρωπο· καὶ μὲ τὰ λόγια του προαναγγέλλει τὴν μελλοντικὴ τελειότητα τῆς Εὐαγγελικῆς νομοθεσίας. Οἱ Ἑβραῖοι ἦσαν ἀνήμποροι καὶ ἀνεπίδεκτοι ἀκόμη γιὰ μιὰ τέτοια τελειότητα. Αὐτοὶ ἦσαν τὰ νήπια τοῦ νόμου· καὶ ἦτανε ἀνάγκη νὰ παιδαγωγοῦνται, λίγο λίγο καὶ σιγὰ σιγὰ, στὰ ἐλαφρότερα μαθήματα τῆς δικαιοσύνης, ὡσότου νὰ μεστώσουνε καὶ νὰ ἐνηλικιωθοῦνε, καὶ ἀφοῦ σὰν ἄνδρες, καταξιοθοῦνε τῇ θείᾳ χάρῃ, μάθουνε καὶ τὰ ὑψηλότερα. Καὶ τέτοιος καιρὸς ἦτανε ἡ ἐποχὴ πού σαρκώθηκεν ὁ Σωτῆρας μας. Καὶ ἀπὸ τότες ἄνθρωποι τῆς θείας χάρης εἴμαστε ἐμεῖς οἱ Χριστιανοί, πού τὸν ἐπιστέψαμε. Στους Ἑβραίους τὸ φῶς ἦτανε ἀνάμικτο μὲ κάποιες σκιές, σ' ἐμᾶς ὅμως τοὺς Χριστιανοὺς σκιές δὲν ὑπάρχουν. «Ἡ νύξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν», προχώρησεν ἡ νύκτα, καὶ πλησιάζει ἡ ἡμέρα. (Ρωμ. ιγ', 12). "Ἄν σ' ἐκείνους ἡ συμπόνοια καὶ ἡ φιλανθρωπία ἔφθανε ὡς τοὺς ἀδελφούς τους καὶ τοὺς ἰδικούς τους μονάχα, σ' ἐμᾶς πρέπει ν' ἀπλώνεται παντοῦ καὶ νὰ φθάνη σ' ὄλους, καὶ τοὺς ἰδικούς μας δηλαδή, μὰ καὶ στοὺς ξένους καὶ τοὺς ἀλλόφυλους.

Ἡ διδασκαλία αὐτὴ λαμπρότατα καὶ μὲ πολλὴ γλαφυρότητα ἐκτίθεται ἀπὸ τὸν θεῖο Πατέρα, τὸν Κύριλλο τῆς Ἀλεξανδρείας: «Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἄγαν εὐσθενῆς τῶν ἐν ἀρχαῖς ἐπὶ δικαιοσύνη ὁ νοῦς, εἰς γε τὸ παραινεῖν ἀμωμῆτως δύνασθαι τὸ ἀγαθόν, κατὰ βραχὺ πρόεισι παιδαγωγῶν ἐπ' αὐτὸ ὁ νόμος, καὶ τὸν τῆς δικαιοσύνης τρόπον ἐπιμετρεῖται ὡς εἰς ἀδελφὸν καὶ γείτονα, τῆς εὐσπλαγχνίας τὸ ἀκριβές, καὶ τὸ εἰς ὀθνεῖους ἀφθονον, καὶ τὸ εἰς ἅπαντας κοινωνικόν, παιδαγωγίᾳ τηρῶν τῇ τελειοτέρα. Μέχρι γὰρ καιροῦ διορθώσεως αἱ σκιαί· καιρὸς δὲ ἦν οὗτος ὁ τῆς Χριστοῦ παρουσίας». Ἐπειδὴ δὲ ὁ νοῦς τῶν ἀρχόντων δὲν εἶναι

καὶ τόσο γενναῖος στὸ δίκαιο, οὔτε καὶ νὰ μπορῇ νὰ συμβουλευῇ ἀψεγάδιαστα τὸ καλὸ, ὁ εὐαγγελικὸς νόμος τοὺς παιδαγωγεῖ σ' αὐτὰ σιγά-σιγά, καὶ τὴν δικαιοσύνη τὴν ἀπλώνει σ' ὅλους, σὰν νᾶναι ἀδέλφια μας, ἐπίσης καὶ τὴν συμπόνια μας νὰ τὴν δίνωμε πλούσια καὶ στοὺς ξένους· καὶ παραγγέλλει νᾶμαστε κοινωνικοὶ σ' ὅλους ἀνεξαιρέτως· καὶ μᾶς παιδαγωγεῖ, ἔτσι τελειότερα. Γιατὶ ὡσότου νᾶρθῆ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ὑπῆρχανε σκιές. Καὶ τὸ πλήρωμα αὐτὸ ἦλθε, μετὴν τὴν παρουσία καὶ τὴν ἐνσάρκωση τοῦ Χριστοῦ.

Τὰ ἴδια μᾶς διδάσκει καὶ ὁ Θεοδώρητος. «Ταῦτα, λέγει, οὐχ ἤττον ἡμῖν ἢ τοῖς πάλαι ἀρμόττεις». Αὐτὰ ταιριάζουν καὶ σ' ἐμᾶς, ὅπως καὶ στοὺς παλαιότερους. Καὶ ἡ φρασεολογία αὐτῆ, πού εἶναι κάπως ἀτονώτερα εἰπωμένη, φανερώνει περισσότερο τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν βεβαιότητα τοῦ λεγόμενου. Καὶ τὸ «οὐχ ἤττον» γίνεται ἐμφαντικώτερον ἀπὸ τὸ «πολλῶ μᾶλλον ἡμῖν ἢ τοῖς πάλαι», ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ ὅσα ὁ ἴδιος Πατέρας προσθέτει παρακάτω· «ἐπειδὴ πρὸς τῇ παλαιᾷ καὶ τὴν καινὴν νομοθεσία δεδέγμεθα, καὶ μείζονος χάριτος τετυχήκαμεν»· ἐπειδὴ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν παλαιὰ ἐμεῖς ἔχομε καὶ τὴν νέα νομοθεσία καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἀπλώθηκε σ' ἐμᾶς περισσότερο.

Ναί, εἶναι ἀναμφισβήτητο αὐτό. Ἐὰν ὁ Ἑβραῖος, δηλαδὴ στὸ ζήτημα τοῦ τόκου εἶχε τὴν ἀδεια νὰ ξεχωρίσῃ τὸν ξένο καὶ τὸν ἀλλόφυλο, ἀπὸ τὸν ὁμοεθνῆ του καὶ τὸν ἰδικό του, ἡ διάκριση αὐτῆ δὲν ἔχει κανένα ἀπολύτως τόπο στὸ Χριστιανό, στὰ ζητήματα πού ἀποβλέπουνε στὸ δίκαιο, στὴν κοινωνική μας συμπεριφορά, καὶ στὴ φιλανθρωπία. Τοῦ Χριστιανοῦ «πλησίον» εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Κάθε ἄνθρωπος εἶναι ὁ «πλησίον». Ὅπως καὶ μετὴν Εὐαγγελικὴ παραβολὴ ἀποδείχθηκε, πὼς «πλησίον» τοῦ Ἑβραίου ἦτανε ὁ Σαμαρεῖτης.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

18. Στην ακολουθία τοῦ ἄρραβῶνος καὶ κατὰ τὴν εὐχὴ «Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν...σὺ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς ἐδημιούργησας ἄρρεν καὶ θῆλυ καὶ παρὰ σοῦ ἀρμόζεται ἀνδρὶ γυνή...» συνηθίζουν στὸ σημεῖο αὐτὸ οἱ νεόνυμφοι νὰ πιάνωνται ἀπὸ τοὺς δύο μικροὺς δακτύλους τῶν δεξιῶν χεριῶν τῶν. Εἶναι σωστὸ αὐτὸ καὶ διατί;

Κατὰ τὴ πράξι πού γενικῶς ἐπικρατεῖ σήμερα ἡ ἔνωσι τῶν δεξιῶν χεριῶν ἢ τῶν μικρῶν δακτύλων τῶν δεξιῶν χεριῶν τῶν νεονύμφων γίνεται ἀπὸ τὸν ἱερέα κατὰ τὴν ακολουθία τοῦ γάμου καὶ μάλιστα στὸ σημεῖο ἐκεῖνο τῆς εὐχῆς πού προηγεῖται τοῦ στεφανώματος «Ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος, ὁ πλάσας ἐκ χοῦς τὸν ἄνθρωπον... αὐτὸς καὶ νῦν, δέσποτα, ἐξαπόστειλον τὴν χεῖρά σου ἐξ ἁγίου κατοικητηρίου σου καὶ ἄρμωσον τὸν δοῦλόν σου (τόνδε) καὶ τὴν δούλην σου (τήνδε), ὅτι παρὰ σοῦ ἀρμόζεται ἀνδρὶ γυνή». Κατὰ τὰ χειρόγραφα ἡ ἔνωσι αὐτῆν τῶν χεριῶν ἢ τῶν δακτύλων δὲν γίνεται πάντα τὴν ἴδια στιγμή ἢ κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο. Ἔτσι ἄλλα στὸ σημεῖο αὐτὸ γράφουν «καὶ συμπλέκει αὐτῶν τοῖς δεξιῶς ἄκροις δακτύλοις», ἄλλα ὅμως τὴν τοποθετοῦν μετὰ τὴν ἐκφώνησι τῆς εὐχῆς αὐτῆς («καὶ κρατήσας ὁ ἱερεὺς τὰς δεξιὰς αὐτῶν χεῖρας παραδίδωσιν ἀλλήλοις» ἢ «ζευγνύει αὐτῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας»), ἄλλα πάλι μετὰ τὴν εὐχὴ «Εὐλόγητός εἶ Κύριε...» καὶ ἄλλα τέλος στὸ τέλος τῆς ακολουθίας («καὶ πλέξας τὰς χεῖρας αὐτῶν τὰς δεξιὰς λέγει...»).

Γιὰ τὴν ακολουθία ὅμως τῶν μνήστρων δὲν προβλέπεται σήμερα ἀνάλογη σύζευξι τῶν χεριῶν ἢ τῶν δακτύλων. Σὲ πολλὰ ὅμως πάλι χειρόγραφα τὴν ἐπίθεσι τῶν δακτυλίων ἀκολουθεῖ συμπλοκὴ τῶν χεριῶν τῶν δακτύλων τῶν μελλονύμφων. Ἔτσι μετὰ τὴν ἐπίθεσι τῶν δακτυλίων λέγει ὁ ἱερεὺς : «Ἀρμόζεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ (δεῖνα) τὴν δούλην τοῦ Θεοῦ (δεῖνα) εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καὶ παραδίδωσι τὰς χεῖρας καὶ συνάπτει ἀλλήλοις», ἢ «καὶ οὕτω κρατήσας ὁ ἱερεὺς τὰς δεξιὰς συμπλέκει ἀλλήλοις». Ἡ συμπλοκὴ αὐτῆν τῶν χεριῶν ἐλύετο μετὰ τὸν ἀσπασμόν, πού ἀντήλλασαν οἱ μνηστευμένοι κατὰ τὸ τέλος τῆς ακολουθίας τοῦ ἄρραβῶνος. Σήμερα δὲν γίνεται αὐτό, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι σὲ μερικὰ μέρη διατηρήθηκε κι' αὐτὸ τὸ ἀρχαῖο ἔθιμο. Ὑποθέτω πὼς ὁ λόγος γιὰ τὸν ὅποιο ἔπαυσε

νά γίνεται ἄλλοῦ ὀφείλεται στή συνήθεια, πού μεταγενέστερα ἐπεκράτησε, νά ἐπισυνάπτεται ἡ ἀκολουθία τοῦ γάμου στήν ἀκολουθία τοῦ ἀρραβῶνος. Τότε, γιά νά μὴ γίνεται δυο φορές ἡ ἴδια πράξι, ἡ σύζευξι τῶν χειρῶν περιωρίσθηκε καὶ γίνεται μόνο στήν ἀκολουθία τοῦ γάμου. Δὲν πρέπει, σημειώνουμε μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτή, νά λησμονοῦμε ὅτι στήν ἀκολουθία τοῦ γάμου ἔχουν διασωθῆ κατὰ τόπους ἀρχαιότατα τοπικὰ ἔθιμα, πού ἔχουν τις βάσεις τους στήν ἀρχαία καὶ σεβασμία παράδοσι. Κι' αὐτὰ πού ἔχουν ἐπισημοποιηθῆ στήν ἐπικρατοῦσα σήμερα πράξι ἔχουν τις ρίζες τους σὲ ἄλλες παλαιῆς τοπικῆς παραδόσεις, πού γιά τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο λόγο εἶχαν μεγαλύτερη ἀπὸ τις ἄλλες διάδοσι.

Τὸ νόημα αὐτῆς τῆς συνδέσεως τῶν χειρῶν ἢ τῶν δακτύλων δὲν παρουσιάζει ἰδιαιτέρη δυσκολία. Ἡ ἔνωσι τῶν χειρῶν εἶναι σύμβολο τῆς ἐν ὀνόματι καὶ ἐνώπιον τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων ἐνώσεως καὶ κοινωνίας τῶν δύο ξένων μέχρι τῆ στιγμῆ ἐκείνη ἀνθρώπων, πού συγκατατίθενται, ἐκπληρώνοντας τὴ βουλή τοῦ Θεοῦ, νά ἔλθουν «εἰς γάμου κοινωνίαν» καὶ ὁλοκληρωτικῆ σωματικῆ καὶ ψυχικῆ ἔνωσι. Ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης χαρακτηριστικὰ λέγει ὅτι ὁ ἱερεὺς «συνάπτει τούτων τὰς χεῖρας τὸ τέλειον δηλῶν τῆς ἐνώσεως» (Διάλογος, κεφ. 279). Καὶ τὰ λόγια. τῆς εὐχῆς αὐτὸ φανερώνουν : «ἐξαπόστειλον τὴν χεῖρά σου... καὶ ἄρμωσον τὸν δοῦλόν σου (τόνδε) καὶ τὴν δούλην σου (τόνδε), ὅτι παρὰ σοῦ ἄρμόζεται ἀνδρὶ γυνή· σύζευξον αὐτοὺς ἐν ὁμοφροσύνῃ, στεφάνωσον αὐτοὺς εἰς σάρκα μίαν...». Σὲ πολλὰ πάλι χειρόγραφα ἢ ἔνωσι αὐτὴ συνοδεύεται ἀπὸ ὠρισμένες φράσεις, πού δείχνουν καθαρὰ τὸ νόημά της : «Ἀρμόζεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ (δεῖνα) τὴν δούλην τοῦ Θεοῦ (δεῖνα) εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος», ἢ «Παράλαβε αὐτὴν ἐκ τοῦ ναοῦ», ἢ «Πορευέσθε ἐν εἰρήνῃ», ἢ «Δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν, δεξιὰ Κυρίου ὕψωσε με». Ἀλλὰ καὶ χωρὶς τοὺς ὠραίους αὐτοὺς λόγους ἢ συμβολικῆ ἔνωσι τῶν χειρῶν εἶναι τόσο εὐγλωττη, μιᾶ μόνῃ της. Χρειάζεται μόνο καὶ ὁ ἱερεὺς νά ξέρῃ τὴ μυστικὴ της γλῶσσα καὶ νά βοηθᾷ τοὺς νεονύμφους νά καταλάβουν τὸν ἱερὸ συμβολισμό τῆς.

Ὅσο γιά τὴν ἔνωσι τῶν χειρῶν στὸν ἀρραβῶνα, αὐτὴ εἶχε τὴν ἴδια ἀκριβῶς ἔννοια. Ὁ εὐλογημένος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μὲ τὴ σχετικὴ ἀκολουθία ἀρραβῶν εἶναι μιὰ ἐπίσημη καὶ ἐνώπιον Θεοῦ ὑπόσχεσι γιά τὴ μελλοντικὴ ἔνωσι, πού παραστατικὰ συμβολίζει ἡ ἔνωσι τῶν χειρῶν.

Ἀπὸ τὸ Ἀγιολόγιο τῆς Ἐκκλησίας μας

Ο ΓΥΙΟΣ ΤΗΣ ΑΡΜΟΝΙΑΣ

Ὁ Μέγας Βασίλειος, ποὺ τῆ μνήμη του γιορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας στὸ κατῶφλι τοῦ χρόνου, γεννήθηκε τὸ 329 στὴν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας ἀπὸ πλοῦσια κι' εὐσεβέστατη οἰκογένεια. Ὁ πατέρας του, ποὺ τὸν ἔλεγαν ἐπίσης Βασίλειο, ἦταν ἔξοχος νομικός, ἐνῶ ἡ μητέρα του Ἐμμέλεια στολιζόταν ἀπὸ σπάνιες ἀρετές. Τὸ ὄνομα Ἐμμέλεια, ὅπως σημειώνει ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς στὸν ἐπιτάφιο λόγο του γιὰ τὸν Βασίλειο, ἐνέχει τὴν ἔννοια τῆς Ἀρμονίας. Κι' ἔτσι, ὅπως μαρτυροῦν ὁ βίος καὶ τὰ συγγράμματά του, ὁ γυιὸς τῆς συγκέντρωνε ἀρμονικὰ ὅλες τὶς δωρεές τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἦταν ἀληθινὰ τέκνο τῆς Ἀρμονίας.

Ὁ ἀπὸ πατέρα πάππος του κι ἡ μάμμη του εἶχαν πολλὰ κτήματα στὸν Πόντο καὶ κατὰ τοὺς διωγμοὺς τῶν ἡμερῶν τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμίνου εἶχαν ἐγκαταλείψει τὰ πάντα καὶ γυρόφερναν στὰ βουνὰ καὶ τὰ δάση ἐκείνης τῆς χώρας. Ἰδιαιτέρα ἡ μάμμη του Μακρίνα ἦταν γυναῖκα μεγάλου πνευματικοῦ ὕψους. Εἶχε διδαχθῆ τὴν πίστι παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ, ἐνὸς ἀπὸ τοὺς πιὸ ἐνδόξους ἐπισκόπους τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Θέλοντας νὰ δώσῃ στὸν μονάκριβο γυιὸ τῆς Βασίλειο (τὸν πατέρα τοῦ Ἁγίου μας) ἄξια σύζυγο, διάλεξε τὴν Ἐμμέλεια, κόρη μάρτυρος. Ἀπὸ τὸ ὑπέροχο αὐτὸ ζευγάρι γεννήθηκε ὁ Μέγας Βασίλειος.

Οἱ γονεῖς του ἔφεραν στὸν κόσμο δέκα ἐν ὄλῳ παιδιὰ, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δεῦτερο κατὰ σειρὰ ἦταν ὁ Βασίλειος. Τὸ πρῶτο παιδί ἦταν κόρη καὶ τῆς δόθηκε τὸ ὄνομα Μακρίνα, ὅπως λεγόταν ἡ μάμμη τῆς. Τὴν πρεσβύτερη αὐτῆ ἀδελφῆ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου τὴν κατέταξε ἡ Ἐκκλησία μεταξὺ τῶν Ἁγίων. Ἐπίσης Ἁγιοὶ ἀνακηρύχθηκαν καὶ τρία ἄλλα ἀδελφία του, ὁ Γρηγόριος, ἐπίσκοπος Νύσσης, ὁ Πέτρος, ἐπίσκοπος Σεβαστείας κι' ὁ Ναυκράτιος, ποὺ ἐξεδήμησε σὲ νεαρὰ ἡλικία.

Τὰ πρῶτα μαθήματα πῆρε ὁ Βασίλειος ἀπὸ τὸν πατέρα του καὶ τὴν ἀδελφῆ του Μακρίνα, σὲ μὰ ἔπαυλη, ποὺ εἶχε ἡ οἰκογένεια κοντὰ στὴ Μαύρη Θάλασσα. Κατόπιν, σπουδάσε στὴν Καισάρεια, ὅπου κατέπληξε τοὺς δασκάλους του μὲ τὴν ἀγχίνοια καὶ τὴ σοβαρότητα τοῦ ἠθους του.

Ὑστερα, πῆγε στὴν Κωνσταντινούπολι, γιὰ νὰ παρακολουθήσῃ ἀνώτερα φιλοσοφικὰ μαθήματα, ἴσως δὲ φοίτησε ἐκεῖ στὴ σχολὴ τοῦ ὀνομαστοῦ ἔθνικοῦ ρήτορα Λιβανίου. Οἱ σπουδὲς στὴν Κωνσταντινούπολι κράτησαν τέσσερα περίπου χρόνια.

Κατόπιν, ὁ Βασίλειος πῆγε στήν Ἀθήνα, πού ἐξακολουθοῦσε νά εἶναι ἡ πόλις τῶν γραμμάτων καί τῆς τέχνης. Τό κλεινὸ ἄστρῳ δέχθηκε τὸν νεαρὸ Μικρασιάτη καί τοῦ ἀνοίξε τὰ ἀκένωτα ταμεία τῆς ἀρχαίας σοφίας, ὅπου, ἐπὶ τόσους αἰῶνες, εἶχαν θησαυρισθῆ οἱ εὐγενικὲς κατακτήσεις τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ἐκεῖ ἔμεινε ἀπὸ τὸ 351 ὡς τὸ 356 καί σπούδασε μαθηματικά, ἀστρονομία, ἰατρική, φιλοσοφία καί ρητορική. Εἶχε, μάλιστα, τὴ χαρὰ νὰ βρῆ ἐκεῖ τὸν Γρηγόριο τὸν Ναζιανζηνό, μὲ τὸν ὁποῖο τὸν συνέδεσε ἱερὴ φιλία. Οἱ δυὸ μέλλοντες Ἅγιοι σπούδαζαν μαζί καί καθὼς χαρακτηριστικὰ ἀναφέρει ὁ Γρηγόριος, δὲν ἤξεραν ἄλλο δρόμο ἀπὸ ἐκείνους πού τοὺς ἔφερναν ἀπὸ τὸ σπῆτι στήν ἐκκλησία καί στὴ σχολή.

Σὰν γύρισε στήν Καισάρεια, ὁ Βασίλειος μπῆκε στὸ δικηγορικὸ στάδιο. Ἄλλὰ πολὺ νωρὶς τὸ παράτησε κι' ἔχοντας ἐμπνευσθῆ ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῆς μητέρας του καί τῆς ἀδελφῆς του Μακρίνας, πού μετὰ τὴν ἐκδημία τοῦ πατέρα εἶχαν ἀποτραβηχθῆ στὸν Πόντο καί μόνάζαν, ἀποφάσισε νὰ πάρῃ τὸν δρόμο τῆς ὀλότελης ἀφοσιώσεως στὸν Θεό. Ἀφοῦ, λοιπὸν, βαπτίσθηκε καί μοίρασε στοὺς φτωχοὺς τὸ μερίδιό του ἀπὸ τὴν πατρικὴ περιουσία, ταξίδεψε στήν Ἄνω Αἴγυπτο, τὴν Κοίλη Συρία καί τὴ Μεσοποταμία, ὅπου ἐπισκέφθηκε τοὺς μεγάλους ἀσκητάς.

Ἔστερα ἀπὸ τὶς περιοδεῖες ἐκεῖνες, πού βάσταξαν τέσσερα χρόνια καί τοῦ ἔδωσαν τόσα ἅγια παραδείγματα, γύρισε στὸν Πόντο κι' ἄρχισε τὸν ἐρημικὸ βίον. Γιὰ ἓνα διάστημα, ἦλθε ἐκεῖ καί μόνασε μὲ τὸν Βασίλειον κι' ὁ φίλος του Γρηγόριος. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ συμπροσευχὴ καί τὶς ἀσκήσεις, οἱ δυὸ φίλοι μελετοῦσαν καί τὸν χαλκέντερο διδάσκαλον τῆς Ἐκκλησίας Ὠριγένην κι' ἀπὸ τὸν ὠκεανὸ τῶν συγγραφεῶν του ψάρεψαν ἀρκετοὺς ἐξάσιους μαργαρίτες. Μὲ τὰ χωρία αὐτὰ σύνθεσαν μιὰ συλλογὴ, πού τῆς ἔδωσαν τὸν τίτλον «Φιλοκαλία».

Ἄλλὰ ἡ μακαρία ἐκείνη περίοδος ἔληξε σύντομα. Ἡ Ἐκκλησία τότε χειμαζόταν δεινὰ ἐξ αἰτίας τοῦ Ἀρειανισμοῦ. Ἡ φοβερὴ αὐτὴ αἵρεσις ἀπλωνόταν ὀλοένα πιὸ πολὺ. Ὁ ἐπίσκοπος Καισαρείας Εὐσέβιος κάλεσε τὸν Βασίλειον γιὰ βοηθόν του. Τὸν χειροτόνησε πρεσβύτερον καί τοῦ ἀνάθεσε κυρίως διδακτικὸ ἔργον. Ἄλλὰ ἡ ἐπιτυχία τοῦ Βασιλείου προκάλεσε τὸν φθόνον τοῦ ἐπισκόπου κι' ἐπῆλθε γιὰ ἓνα διάστημα ἀνάμεσα στοὺς δυὸ διάστας. Ἡ ἀγάπη ὅμως τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Βασίλειον, πού ἀποτραβήχθηκε πάλιν στὴν ἐρημον, ἀνάγκασε τὸν Εὐσέβιον νὰ ἀλλάξῃ στάσι. Κι' ὅταν αὐτὸς πέθανε, κληρὸς, μοναχοὶ καί λαὸς ὁμοθυμαδὸν ἀνέβασαν στὸν θρόνον τὸν Βασίλειον (370).

Τὸ ἔργον του σὰν ἐπισκόπου στάθηκε πλουσιώτατον καί πο-

λύπλευρο. Σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς, ἐργάσθηκε μὲ καταπληκτικὴ ἀπόδοσι, ὥστε πρὶν κατεβῆ στὸν τάφο ἐπωνομαζόταν ἤδη Μέγας.

Κήρυττε ὄχι μονάχα τὶς Κυριακές, ἀλλὰ δυὸ καὶ τρεῖς φορές τὴν ἑβδομάδα, πάντα δὲ προετοιμάζοντας μ' ἐπιμέλεια ἐξουχιστικὴ τὶς ὁμιλίαις του. Ἀνάμεσα στὶς διδασχές, ποὺ ἔκαμε σὰν ἐπίσκοπος, ἐξέχουσα θέσι κατέχουν οἱ περίφημοι λόγοι του στὴν Ἑξαήμερο, καθὼς καὶ πολλὰς πρακτικὰς ὁμιλίαις του, ποὺ ἀνάμεσά τους σπουδαιοτάτη εἶναι ἡ ἀναφερομένη στοῦ γραφικὸ ρητὸ «Πρόσεχε σεαυτῶ». Τὸ θεσπέσιο αὐτὸ κήρυγμα—μπορεῖ κανεὶς νὰ πῆ—ἀποτελεῖ τὴ μυστικὴ κι' ἀσκητικὴ αὐτοπροσωπογραφία τοῦ ἱεροῦ Πατρός, γιατί ὁ Βασίλειος γνώριζε ὅσο κανεὶς ἄλλος νὰ «προσέχη ἑαυτῶ» καὶ νὰ δαμάζη τὰ σκιρτήματα τοῦ σαρκικοῦ καὶ ψυχικοῦ ἀνθρώπου. Ὁ βίος του, ὁ ἐσωτερικὸς κι' ὁ ἐξωτερικὸς, παρουσιάζει τὴ μεγαλοπρεπῆ κι' ἀκύμαντη δεσποτεία τοῦ θεοῦ νόμου. Ἀλλὰ ὁ Βασίλειος δὲν περιωρίσθηκε στοῦ ἀπλοῦ διδασχτικὸ ἔργο. Ἀσχολήθηκε πολὺ καὶ μὲ τὴν καθαρὴ Θεολογία κι' ἀναδείχθηκε μέγας φωστὴρ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἐξ ἄλλου, μὴ λησμονῶντας ὅτι οἱ ψυχὲς τοῦ ποιμνίου του φοροῦσαν πῆλινο ἔνδυμα—τὴ σάρκα—στάθηκε κι' ἀπέναντι στὶς ὑλικὰς τους ἀνάγκαις στοργικώτατος πατέρας. Ποιὸς ἀγνοεῖ τὸ τεράστιο κι' ὑποδειγματικὸ φιλανθρωπικὸ ἔργο του; Ὑπῆρξε ὁ πρωταθλητὴς τῆς Ἀγάπης. Οἱ πένητες, οἱ ἀπόκληροι, οἱ ἄρρωστοι, οἱ χῆρες, τὰ ὄρφανά, οἱ γέροντες, οἱ ἀδικούμενοι καὶ καταπιεζόμενοι αὐτὸν εἶχαν παρηγορητὴ, ἀντιλήπτορα, προστάτη καὶ τροφοδότη. Τὸ ἐκτεταμένο κτιριακὸ συγκρότημα, ποὺ τὸ ἀποτελοῦσαν πτωχοκομεῖα, νοσηλευτήρια, ὄρφανοτροφεῖα, ξενῶνες καὶ κάθε ἄλλης λογῆς εὐαγῆ ἰδρύματα, ἡ περιβόητη «Βασιλείας», ἦταν μιὰ δεύτερη πόλις μέσα στὴν Καισάρεια καὶ στεφάνωσε τὸ πλατύτατο φιλανθρωπικὸ του ἔργο.

Ἀλλὰ ὅσο τρυφερός κι' ἀπαλὸς ἦταν πρὸς τὰ «ἀσθενῆ τοῦ κόσμου τούτου», τόσο ἀτεγκτὴ κι' ἀμετάθετη δύναμι ἐδειχνε ἀπέναντι τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, ὅταν αὐτοὶ στρέφονταν κατὰ τοῦ θεοῦ θελήματος κι' ἐπεδίωκαν νὰ βλάψουν τὴν Ἐκκλησία. Ὁ ἀρειανὸς αὐτοκράτορας Οὐάλης, ἔχοντας κατορθώσει μὲ τὴ βία νὰ λυγίσῃ τὸ φρόνημα πολλῶν ἐπισκόπων, βρῆκε ἄτρομο ἀντίπαλο στοῦ πρόσωπο τοῦ Βασιλείου κι' ἀναγκάσθηκε τέλος νὰ τὸν ἀφήσῃ ἀνενόχλητο.

Ὁ Βασίλειος, μὲ τοὺς πολλοὺς κόπους καὶ τὴν ἄπαυστη ἄσκησι, εἶχε ἀσθενικὸ σῶμα, γι' αὐτὸ καὶ τελεύτησε νωρὶς, σὲ ἡλικία μόλις πενήντα χρόνων, ὕστερα ἀπὸ λιγοήμερη ἀσθένεια (379). Λέγεται ὅτι τελευταῖα λόγια του ἦταν ἀκριβῶς τὰ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδεσιμ. Πετσίνην Βασιλείον, Σταφυλή-Χασιά Ἀττικῆς. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις συμφώνως τῇ ὑποδείξει σας. — Αἰδεσιμ. Ψαρια-
νὸν Μιχαήλ, Πιστροφὸν Ἄνδρου. Ἐνεγράφη καὶ ὁ ἱερὸς Νάος τῆς
ἐφημερίας σας. — Αἰδεσιμ. Σακελλαρίου Ἀχιλλέα, Νέα Λιό-
σια, Ἀττικῆς. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν νέαν διεύθυνσίν σας. — Πανοσ.
Ἀρχιμ. Λασκαρίδην Καλλίνικον Ν. Σμύρνη, Ἀθηνῶν.
Ἐγένετο ἡ διόρθωσις τῆς διευθύνσεώς σας. — Αἰδεσ. Μπογιατζῆν
Δημήτριον. Ἐπίσης. — Πανοσ. Ἀρχιμ. Κορκολιάνον
Βησσαρίωνα. Ἱερὰν Μονὴν Ἀγάθωνος Ἰπάτης. Ἐνεγράφητε εἰς τὴν
νέαν σας διεύθυνσιν. — Αἰδεσ. Τσιτσώνην Χρυσόστομον,
Νίκην Λαρίσης. Διορθώθη ἡ διεύθυνσίς σας. Εὐχαριστοῦμεν. — Αἰδεσ.
Κακούσιον Βασιλείον, Δεσκάτην Ἐλασσόνας. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ
εἰς τὴν νέαν διεύθυνσίν σας. — Κύριον Νινίαν Σόλωνα, Ἐνταῦθα,
Τ. 408. Ἐστάλησαν τὰ ἀπὸ 1-1-65 ἕως νῦν κυκλοφορήσαντα φύλλα. — Αἰ-
δεσιμ. Καστανιώτην Ἰωάννην, Νίκαια Πειραιῶς. Ἐνεγρά-
φητε εἰς τὴν νέαν διεύθυνσιν. — Αἰδεσιμ. Θεοδωρίδην Δημή-
τριον, Ν. Πέραμον Ἐλευθερουπόλεως. Σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ ζητηθέντα
τεύχη. — Αἰδεσιμ. Μπαρμπάκαν Ἀντώνιον, Διώνην Σαπ-
πιῶ Ροδόπης. Σᾶς ἐνεγράψαμεν καὶ ἀποστείλαμεν τὰ ἀπὸ 1-1-65 κυκλοφο-
ρήσαντα τεύχη. Διὰ τὰ βιβλία ποῦ μᾶς γράφετε σᾶς ἀπαντῶμεν ἰδιαίτερος. —
Πανοσ. Ἀρχιμ. Χειμωνάκη Ἰγνάτιον, Κυθωνέαν Πλα-
ταίας Βερροίας. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν νέαν διεύθυνσίν σας καὶ ἐστάλησαν
τὰ ἀπὸ 1-7-65 μέχρι τοῦδε τεύχη. — Αἰδεσιμ. Πρωτοπρεσβύτερον
Παπαδόπουλον Νικόλαον, ἐφημ. Ἰ. Ν. Ἀγ. Γεωργίου Καρύκη.
Ἐγένετο ἡ διόρθωσις τῆς διευθύνσεώς σας. — Πανοσ. Ἀρχιμ. Φα-

ἴδια μὲ τοῦ Κυρίου πάνω στὸν σταυρό : «Πάτερ, εἰς χεῖράς σου
παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου». Ἐπιταφίους λόγους τοῦ ἐξεφώ-
νησαν ὁ ἀδελφός του Γρηγόριος, ἐπίσκοπος Νύσσης, ἀργότερα
δὲ ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός κι' ὁ Ἐφραίμ ὁ Σύρος.

Ἀπὸ τὰ σωζόμενα συγγράμματά του σημειώνουμε τὰ ἐξῆς
σπουδαιότερα : 1) «Ὅροι κατὰ πλάτος» καὶ «Ὅροι κατ' ἐπι-
τομήν». Μὲ τὰ δύο αὐτὰ ἔργα ἔβαλε τὶς βάσεις τῆς ὀρθοδόξου
ἀσκητικῆς πολιτείας. 2) «Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Θεολο-
γικὴ πραγματεία, μὲ θαυμαστὸ ὕψος καὶ διαύγεια. 3) «Πρὸς
τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων». Παρέ-
χονται ὑποθήκες γιὰ τὸν ὀρθὸ τρόπο μελέτης τῶν προχριστι-
ανικῶν συγγραφέων. Πουθενά ὅμως δὲν κατοπτρίζεται μὲ τόση
ἐνάργεια ὁ Βασιλείος ὅσο στίς 366 ἐπιστολές του, ποῦ ἀπευθύ-
νονται πρὸς ἀνθρώπους διαφόρων κατηγοριῶν. Οἱ ἐπιστολές
αὐτές, σὰν εὐγλωττότατα συντρίμματα, παρουσιάζουν ὅλη
τὴν ὑπερφυᾶ σταδιοδρομίαν του ὡς μιᾶς ἀπὸ τὶς πιὸ ἰσχυρές
ψυχές, ποῦ γνῶριζε ἡ ἱστορία τοῦ χριστιανισμοῦ.

να ρᾶν Παναγ., Μυτιλήνην. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις τῆς διευθύνσεώς σας.—**Αἰδεσιμ.** Λαμπίρη ν Παῦλον, Μικροχώρι Παραμυθιάς. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις εἰς τὴν διεύθυνσίν σας καὶ σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ φύλλα ἀπὸ 15-11-65 κ.έ.—**Αἰδεσιμ.** Παπαθεμιστοκλέους Ἄνδρέαν, Γοργοπόταμον Πυρσόγιαννης Ἰωαννίνων. Ἐτακτοποιήθη ἡ διεύθυνσίς σας.—**Αἰδεσιμ.** Καγιανάκη ν Ἐμμ. Χώραν Σφακίων. Σᾶς ἀπηγήθησάμεν ἀναφέροντες ἀναλυτικῶς κατὰστασιν τῆς μισθολογικῆς σας κατηγορίας.—**Αἰδεσιμ.** Λαγὸν Κων/νον, Νέαν Ἰωνίαν Βόλου. Ὡς καὶ ἐν τῇ ἰδιαίτερά ἐπιστολῇ μας πρὸς ὑμᾶς ἀνεφέραμεν, ἐζητήθησαν διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 12531/11-11-65 ἐγγράφου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. δικαιολογητικά ἀπὸ ὑμᾶς, ἄνευ τῶν ὁποίων εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐκδοσις τοῦ λογαριασμοῦ σας.—**Αἰδεσ.** Κ.Α. Δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ μεταβίβασις συντάξεως εἰς ἐνήλικα ἄρρενα τέκνα. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπικαλεσθῆτε λόγους ὑγείας διὰ τὴν συνταξιοδότησίν σας, ἐφ' ὅσον ἔχετε συμπληρώσει τὸ ὄριον ἡλικίας. Ἄλλωστε ἡ διαδικασία τῆς λόγῳ ὑγείας συνταξιοδοτήσεως εἶναι μακροτέρα τῆς λόγῳ γήρατος. Δι' ἐπιστολῆς λαμβάνετε ἐντυπον περιέχον λεπτομερεῖς ὁδηγίας τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν. Ἡ πέραν τοῦ ὁρίου ἡλικίας παρεχομένη ἐφημερικὴ ὑπηρεσία δὲν εἶναι συντάξιμος καὶ δὲν ἐπαυξάνει τὴν σύνταξιν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἡ διὰ τῆς λατρείας δημιουργία ὁλοκληρωμένων ψυχολογικῶν τύπων (Τελευταῖον).—**Ἀρχιμ. Χριστοδούλου Παρασκευαΐδου**, Τὸ 1965 ἐλεγχόμενον.—**Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη**, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Ὑπὸ διαγμὸν ὁ Ἰησοῦς.—**Θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ μελέτη** τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν **Νεκταρίου Αἰγίνης**. «Γνώρισε τὸν ἑαυτό σου». Ἀπόδοσις **Θεοδόση Σπεράντσα**.—**Βασιλ. Ἡλιάδου**, Στὸν ὄρθρο μιᾶς Πρωτοχρονιάς.—«Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος πέμπτον. Ψυχοφελεῖς ἐπιστάσεις ἀπὸ τὸ «Δευτερονόμιον», ὑπὸ **Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως**. Ἀπόδοσις **Θεοδόση Σπεράντσα**.—**Φ.** Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.—**Βασιλ. Μουστάκη**, Ὁ γυιὸς τῆς Ἀρμονίας.—Ἀλληλογραφία.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ **ΕΚΚΛΗΣΙΑ**
Ὀδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλέφ. 227.689.

Τύποις : **ΤΣΙΡΩΝΗ** (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)
Ὀδὸς Μενάνδρου 4, Ἀθῆναι — Τηλέφ. 311.121.

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου : **Γ. Σ. Χρυσάφης**, Ἰασωνίδου 22, Σοφίενα